

Z 6
4038

F. R. 56.

IV, 306.

Fr. 56 (14)

IV, 306

BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SAALE)

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE (SAALE)
INHALT
...

Sisling sc.

EVOCATIONVM DIVINARVM
IN VITA
DESIDERATISSIMI PARENTIS
DOMINI
M. THEOPHILI GRABENERI
RECTORIS QVONDAM ILLVSTRIS AFRANEI

NOTATIO
DEO PARENTI POSTERIS
A FILIIS FILIABVSQVE
PATREM
COMMVNI AFFECTV LVGENTIBVS
DEBITA ET DICATA
LITTERISQVE CONSIGNATA

A
M. CHRISTIANO GODOFREDO GRABENERO
RECTORE SCHOLAE NOVAE VRBIS AD DRESDAM.

DRESDAE
EX OFFICINA HARPETERIANA
MDCCLL

M. THEOPHIL GRABNER
DEI PATRIS
COMMUNI AFFECTU
PATRIBUS
M. CHRISTIANO GODOFREDO GRABNERO
D. B. S. D. A. E.
EX OFFICINA HARTZHEIMANA
COLOGNE

EVOCATIONVM DIVINARVM

NOTATIO

IN VITA

M. THEOPHILI GRABENERI.

iis DESIDERATISSIMI PARENTIS manibus parentaturus tristissimum sane officium persoluo. Ipsum dulce parentis nomen tot in memoriam reuocat beneficia, quae praesentia me tantopere ornarunt, ac delectarunt, quantopere amissorum desiderium me nunc angit, atque affligit. Accedit innatus filiorum animis genitoris amor, quem multorum annorum usus ita aluit, et firmavit, ut extincti PARENTIS pia recordatio, et ab eo bene actorum fida enarratio, cum tan-

to dolore non possit non esse coniuncta, ut metus sit, ne illius uitio aut oratio langueat, aut in tradendis affectus, non ueritas, domine-
 tur. Quum autem utrumque uitium eiusmodi commentarios de-
 met, arduum sane opus aggredior, dum tales mentor, qualibus
 utrumque ita exulet, ne simul in paterna merita iniurius deprehen-
 dar. Haec enim ingrato silentio dissimulare, dissuadet pietas in ui-
 rum, quem mihi natura patrem, muneris ratio magistrum, uitae ge-
 nus exemplum, dedit, ad quod animum, iisdem studiis deditum, ef-
 fingerem. Nam si uirtus in hoste etiam laudanda est, cur non in
 patre? Fore enim dubito, quibus homines de schola ita sordeant,
 ut eos solos omni uirtutis laude indignos existiment, qui uirtutem,
 testimoniis, et auctoritatibus, summorum in re publica uirorum mun-
 nitam, atque ornatam, contemptum conterant, qui ne aliqua quidem
 ex parte PLINII probent de scholasticis iudicium: *Hoc genere ho-*
minum, iniquentis (a), nihil est aut simplicius, aut sincerius, aut
melius.

Stat ergo sententia. Delineabo potiores PARENTIS OPTI-
 MI casus. Nullo opus erit fuco, nullis uerborum lenociniis. Ipsa
 res loquetur, an eius uita, uirtute, et memoratu dignis fortunae ui-
 cissitudinibus, caruisse, iudicanda sit? Si quid tamen intelligo, euo-
 cationibus ad fingendam suam, aliorumque, fortunam neutriquam
 uulgaribus dignatus a DEO est CARISSIMVS PARENS, quae
 ad similitudinem accesserunt ROMANAE illius militiae EVOCA-
 TORVM (b). Sic enim ueteranos milites uocatos esse, nouimus,
 qui, emeritis stipendiis, auctoritate ducis, aut temporum ratione,
 adducti, subito bello, aut tumultu, orto, militiae nomen denuo de-
 derunt. Quorum igitur militia quum, et militantium rerum belli-
 carum peritia, et fiducia ducum in illis posita, et grauitate gerenda-
 rum rerum, et externis insignibus, se commendaret, ipsum EVO-
 CA-

(a) *L. II. Epist. III. §. 5.* (b) Conf. BRISSONII *de formulis et solle-*
mibus P. R. uerbis, L. IIII, p. 341. TVRNEBI *Aduersariorum L. I.*
Cap. VIII. DIONYSIVS VOSSIUS ad CAESARIS de Bello Ciuili
L. I. Cap. XXVII, §. 5.

CATORVM nomē tantae uidebatur dignationis, ut illud statuis, monumentisque sepulcralibus, EVOCATORVM inscriberetur. Imitor ergo ROMANVM hoc institutum, dum PARENTEM OPTIMVM EVOCATORVM numero insero, et, uitam eius tot DIVINAE EVOCATIONIS documentis insignem fuisse, doceo, ut, titulo EVOCATI DEI, uel etiam, ROMANO more, EVOCATI AVGVSTI, imaginem, aut sepulcrale eius monumentum, notare, non possit non per optimos quosque licere. Sed quis non intelligit, hoc fieri non posse, quin simul EVOCANTIVM, DEI et PROCERVVM, gratia publice celebretur, eique acceptum referatur, quicquid PARENTEM OPTIMVM tali titulo dignum reddidit? Sic autem ego, PATERNAE pietatis testis, et interpres, simul ipse pius, et in EOS, qui PARENTEM ornarunt, et in ipsum PARENTEM, ero.

ZSCHOPPACVM, uicus, inter LEISNICVM et COLDICIVM positus, qui praesulatuī sacro antistitis COLDICIENSIS subest, DILECTISSIMO PARENTI, die III. Nonas Nouembres, si fastos nunc antiquatos sequamur, ∞ 10CLXXXV, primam lucis usuram dedit. Parentibus ille usus est IOANNE WOLFF GRABENERO, sacerdote, tum illius uici, antea ZEDLICENSIS, haud ita longe ab urbe CHEMNICIO remoti, post oppiduli SCHEIBENBERGENSIS, ANNAEBERGAE uicini, et EUPHROSYNA, filia CHRISTIANI LEHMANNI, sacerdotis primo ELTERLEINENSIS, et deinde SCHEIBENBERGENSIS, *theatri historici rerum in agris Saxoniae montanis memorabilium* (c) auctoris. Horum coniugum, suo ipsorum iudicio felici-

(c) Prodiit hic liber LIPSIAE ∞ 10CLXXXVIII. post mortem auctoris, cura filiorum eius, et in his potissimum CHRISTIANI LEHMANNI, praesulis quondam sacrorum optime meriti, quae FREIBERGAE, et in agro, urbi attributo, fiunt, sequenti titulo instructus: *Christian Lehmanns historischer Schauplatz derer natürlichen Merckwürdigkeiten in dem Reißnischen Ober-Grzgebirge.*

felicium parentum (d), quatuordecim ex ipsis natorum undecimus, octo filiorum sextus, suisque omnibus solus superstes, fuit, siquidem ex tot fratribus, sororibusque, praeter fratrem unicum, omnes ante aetatis annum quadragesimum obierunt. Non quidem desunt, qui, quoties numerosae prolis mentio iniicitur, toties ad rem ridiculam, atque iocosam, delapsi sibi uidentur, et tanto magis sibi placent, quanto plura intempestiuum acumen ingenii suggerit, quae de diuina cura posteritatis detrahunt, et ne tantum quidem honoris numerosae soboli tribuunt, quantum ex profanis gentibus bene moratae. Sed sic uti, QVINTILIANO auctore (e), *nimum risus pretium est, si probitatis impendio constat*, ita pii contra PATRIS mei parentes, ut liberos singulos, sic et hunc sextum suum filium, tanquam a DEO ipso in hunc mundum euocatum, grati exceperunt, et pie curarunt, ut *ipsis Nonis Nouembribus* per sacrum fontem, tanquam ad aeternae salutis hereditatem diuinitus euocatus, rite initiaretur. Insigniuert eum nomine THEOPHILI, quo dies eius natalis in fastis notatus erat, nec iidem solum auctores illi, suasoresque, exstiterunt, ut conuenientes huic nomini mores indueret, sed et ipse eo sic delectatus est, ut eius interpretationem optimam in illo, ipsi semper solatii pleno, loco deprehendisse sibi uideretur: *Aeterno te amore prosecutus sum, ideoque usus erga te clementia* (f).

Si parentum fortunae illorum fidei respondissent, neque illis percissent in suo bene educando THEOPHILO. Sed, quaeso, quantos sumtus in filium facere potest pater quatuordecim liberorum, munus obiens non admodum fructuosum, et in ea tempora incidens, quibus in isto montano tractu summa erat, et diuturna, annonae caritas?

(d) En ipsa aui uerba, ex uita, ab eo ipso exposita, deprompta: Sollte ich nicht für eine große Wohlthat Gottes achten, daß ich ein so glücklicher Vater worden bin, der nicht nur an 14. Kindern nicht die geringste Schande in der Welt erlebet, sondern auch 12. davon bereits vor meinen Augen auf ihren Bette, allein nach Gottes heiligen, guten und gerechten Willen, wohlbereitet, sanfft und seelig aus der bößen Welt zu jenen ewigen Freuden-leben abscheiden gesehen? (e) *Institut. Oratoriæ. L. VI, Cap. III.* (f) IEREM. XXXI, 3.

ras? Memini enim, aliquoties PATREM narrasse, modium farris eo tempore quatuordecim Joachimicis uenisse. Erant ergo quotidiana PARENTIS fercula panis furfureus, leuissima obsonia, et in his quam frequentissime brassicae caules, omisso omni condimento, sola aqua decocti. Nihilominus adolescebat ille feliciter, parentumque suorum monitis, et exemplo, excitatus, mature imbuebatur amore uirtutis, fidorumque magistrorum inter priuatos parietes institutioni commendatus, excitatoris ingenii beneficio, laetius proficiebat, quam tenera eius aetas pati uidebatur. Paullulum adulus tradebatur a patre fidei Rectoris SCHLETTAVIENSIS scholae, PVSCHII, uiri industria, et dexteritate, sua tum temporis clari, ea quidem lege, ut quouis lunae die SCHLETTAVIAM peteret, et quouis Saturni die inde rediret. Aggredebatur itaque noster THEOPHILVS dicto semper die iter suum scholasticum, onustus sarcina, nunc libris, nunc pane, et obsoniis, graui, interdum etiam aliquot numis instructus, quibus uictum necessarium sibi comparare iussus erat.

Sed inaccessit eum aliquando libri, nescio cuius, emendi cupido. Ut igitur uoto suo potiretur, nec tamen parenti, nouos suggerere sumtus, opus esset, numos, parando uictui destinatos, retinendi, colligendique, cepit consilium, usque dum eorum summa emendo illi libello sufficeret. Quum autem pecunia, ad cibum parandum data, tam modica esset, ut aliis usibus destinari non posset, quin pallor, et macies, parsimoniae consilium breui proderent, laudatus modo PVSCHIVS aduersae ualitudinis explorauit causas, exploratas miratus est, miratus signum bonae, litterarumque cupidissimae, mentis habuit, et uictu, aliisque amoris sui documentis, egestatem huius pueri ita subleuauit, ut hic, honestis muneribus praefectus, de posteris huius PVSCHII bene merendi occasionem gratus exoptaret, nec occurrentem quam maxime doleret.

Reuertens aliquando noster THEOPHILVS SCHLETTAVIA SCHEIBENBERGAM album animaduertit in aristis rorem, quem, quum gustasset, dulcem esse sensit. Sed nocte in-

sequenti conuulsionibus, et morbo caduco, tam misere correptus est, ut aduocati parentes non de illius modo uita desperarent, sed eum quoque, quum diu sine sensu iacere, nec amplius spiritum ducere, uisus esset, tanquam mortuum lugerent, abeuntesque de sepeliendo eo consultarent. At enim post aliquot horas THEOPHILVS noster, ueluti ex alto somno expergefactus, et eius, quod acciderat, nescius, surrexit, miratusque summum corporis languorem, parentum sollicitorum consultationes aduentu suo interrupit, diu autem postea aegrotauit, ut neruorum, maiorem in modum afflictorum, doloribus, atque infirmitati, mederetur. Vera tamen tanti morbi causa et ipsum, et parentes, et medicos, diu latuit, usque dum, roris illius albicantis gustationem aliquando memorando, medico, et parentibus, suspicandi materiam praebuerit, quod genus quoddam uenenati roris gustasset.

Nec tamen tunc modo periculum mortis subiit. Vt enim duos grauissimos lapsus taceam, quorum altero humerus, altero nasus, eius tam grauiter laesus est, ut inter chirurgorum manus multa perulerit, aetate tenerrima morbi, nescio cuius, ut denique exstingui uisus est, ut hinc eum sui in aliud conclauae deportandum curauerint, in quo seruaretur, donec funerationis dies uenisset. Quum autem amita, eius semper amantissima, lacrimans aliquando accederet ad funus, quod putabatur, fratris filii, hic inter eius lacrimas oculos subito aperuit, mirantemque amitam allocutus, balbutiens cibum poposcit. At quamcunque huiusmodi erroris causam fingamus, huius tamen pueruli studia grauissimis aliquot morbis ualde impedita esse, ex eo intelligimus. Namque

Per uarios casus, per tot discrimina rerum,

Tendimus in LATIVM (g).

Nullum autem uitae periculum, nec aetas paullo adultior, eius litterarum amorem minuit, sed ita potius accendit, ut illum attendens

pa-

(g) VIRGILIUS *Aeneid. L. I. u. 108,*

pater de filio, in illustrem scholam PORTENSEM, in qua iam duo filii litteris operam dederant, deportando, cogitaret. Annuit etiam eius petitis sacer ille senatus, qui auctoritate PRINCIPIS scholarum illustrium supremam curam habet, ita, ut THEOPHILVS noster, *ipsis Idibus Augusti* ∞ 13 CLXXXVIII, in numerum alumnorum PORTENSIVM reciperetur. Quamuis autem uita eius scholastica, nec aduersae ualitudinis, nec eiusmodi condiscipulorum, tentationibus omnibus caruerit, quae documento sunt, quod etiam inter

nitentia culta

Infelix lolium, et steriles domimentur aenae (h),

tot tamen diuinae prouidentiae, magistrorumque fidei, speciminibus ibidem se ornatum uidit, ut haec illa mala longe superauerint. Vsus enim est praeceptoribus, M. DANIELE MVLLERO, Rectore, CHRISTOPHORO CONRADO BESSERO, sacrorum antistite, M. IOANNE GOTTLOB HARTMANNO, Con-Rectore, M. CHRISTIANO HEIDERO, Collega tertio, M. DAVIDE ROESSERO, Cantore, eiusque successore, IOANNE CHRISTIANO MAIO, M. IOANNE CHRISTIANO BLVMENROEDERO, Diacono, et Collega, eoque extincto, M. IOANNE CHRISTIANO WEIDNERO. Quorum quidem omnium in se merita, dum uixit, pia mente ueneratus est, in primis tamen HARTMANNI, et WEIDNERI, recordari nunquam potuit, quin, in gratissimae mentis signum, illis, eorumque posteris, bene precaretur. Inter documenta uero praeceptorum amoris, et fiduciae, semper retulit, quod hi ipsius institutioni priuatae iam secundo uitae scholasticae anno condiscipulum aliquem commiserint, quod ipsum prae reliquis WEIDNERO commendaerint, quum honesto ingenii discipuli famulatu indigeret, quod aditu ad se familiariori dignati sint, quod nullo genere tum doctrinae, qua iuuenilis aetas impertiri debet, tum consiliorum, ipsi defuerint, quod

B 2

(h) VIRGILIVS *Georgicor. L. I. u. 152.*

praemiis quibusdam scholasticis ipsum condecorauerint, et tandem quod inter pias preces, quin et lacrimas, ipsum, peracto sexennio dimissum, honorifico testimonio prosecuti sint (i). Floruit semper in PORTENSI SCHOLA studium Musices. Nec ab eo abhorruit animus OPTIMI PARENTIS. Quare illi

liquidam schola

Vocem cum cithara dedit (k).

Te-

(i) Forsitan erunt, quos non taedebit, ipsa huius testimonii uerba legisse, quum uirum, de schola PORTENSI tum optime merentem, DANIELEM MVLLERVM, auctorem agnoscant. Licebit ergo illa perscribere: *In elegantibus ARISTI et EVGENII dialogo de re emblematica refertur quoddam, quod quidem Secretario Academiae cuiusdam dicatum fuit, nec tamen obstat, quo minus, tanquam e fonte publico haustum, alios etiam ornez. Picti erant plurimi circuli, in se in uicem inclusi, et sese ambientes, maiores, minoresue, usque ad centrum, quod ambibat minimus, cum lemmate: Minimus intimus. In circulorum dispositione maiores quidem plus occupant spatii, minimus tamen proximus est centro, adeoque quod conspicuitate accedit illis, id proximitate centri huic donetur. Ut haec ad nostrum institutum applicentur, habuimus GRABENEROS tres, qui consortio, atque institutione, illustris scholae huius usi sunt. Maiores natu, iam Academicis studiis absolutis, fructum industriae suae uel percipiunt, uel exspectant. Tertius, natu minimus, nunc, exacto sexennio, etiam ex hac palaestra in liberio rem aërem dimittitur, intrinseque, et affectu dignus, propter pietatem, propter obedientiam, probitatem ac diligentiam. Quibus consecutus est, ut paternam benedictionem ipsi impertiamur, et eius studia bonis, atque beneficis, commendemus. Discedat itaque, et in bono, sicut hactenus fecit, semper crescat sub diuina gratia THEOPHILVS GRABENERVS, SCHEIBENBERGENSIS, quem dimittimus beneuola mente, paucis quidem testimonii uerbis, sed quae magni instar esse, ipse cognosceat. PORTAE, d. 30 Junii 1733. (k) HORATIUS L. I. Od. XXVIII, u. 3. sequ.*

Tenuit enim inter acuta uoce cantantes aliquandiu primas, citharamque, quam uocant, Dauidicam pulsare didicit. Omnibus ergo studiis rite imbutus, quibus haec illustris schola eminent, *pridie Calendas Quinctiles* ∞ 10001111, illi sollemni ritu, formulaque, uale dixit, praemissa oratione *de uariis precantium ritibus*.

Petebat ergo, salutatis, et consultis, parentibus, VITEMBERGAM, alboque ciuium Academicorum XIII *Calendas Octobres* a Prorectore Magnifico, GEORGIO FRIDERICO SCHROEERO, insertebatur. Frequentabat ab eo tempore celeberrimorum illius temporis uirorum scholas. Audiebat enim GEORGIVM FRIDERICVM SCHROEERVM, SALOMONEM DEYLINGIVM, et GEORGIVM SCHOENINGIVM, praecepta Philosophiae, CHRISTIANVM VATERVM, et IOANNEM HENRICVM HEVCHERVM, caussas rerum naturalium, HENRICVM KLAUSINGIVM scientias mathematicas, CONRADVM SAMVELEM SCHVRTZFLEISCHIVM, IOANNEM GVILIELMVM IAHNIUM, GOTTLIEB WERNSDORFFIVM, et VALENTINVM ERNESTVM LOESCHERVM, historiam litterariam, et sacram, IOANNEM CHRISTOPHORVM WICHMANNSHAUSENIUM, et IOANNEM CHRISTOPHORVM WOLFFIVM, linguas, et disciplinas, populorum, terras, orientem solem uersus positas, incolentium, IOANNEM GEORGIVM NEVMANNVM, GOTTLIEB WERNSDORFFIVM, CASPAREM LOESCHERVM, et GEORGIVM FRIDERICVM SCHROEERVM, sanctiores disciplinas, tradentes. Cum qua uero cura, atque opera, haec studia eius coniuncta fuerint, nunc est dicendum.

Si *paupertas*, PETRONIO auctore (1), *bonae mentis soror* est, illam quoque in Academia comitem noster non potuit non habere THEOPHILVS. Parentes, sumtibus, in studia reliquorum filiorum,

B 3

(1) *In Satyric. Cap. LXXXIIII.*

rum, et nuptias aliquot filiarum, factis, uiribus, studia minoris nati filii parata pecunia subleuandi, adeo orbati erant, ut illi, VITEMBERGAM abeunti, uix sex Ioachimicos suppeditare ualerent. His se, suasque sarcinas, SCHEIBENBERGA VITEMBERGAM deportari, nomenque suum tabulis Academicis inscribi, curare, adiutum ad scholas quorundam doctorum uirorum sibi patefacere, uictumque necessarium, et domicilium, sibi parare, iussus erat. Sed statim post aduentum suum persentiscebatur, superstites numos uix breuissimae in Academia commorationi sufficere. Studebat ergo serio indigentiae suae subleuationi, eaque potiebatur, quum a litteraturae, ab oriente ad nos perlatae, scientissimo uiro, IOANNE CHRISTOPHORO WICHMANNSHAUSENIO, in domum recipere, ministeriisque honestis adhiberetur. Commoda, quae in eum inde redundabant, erant habitatio honesta, tot lectionum publicarum aequae, ac priuatarum, auditio gratuita, usus bibliothecae instructissimae docti hospitis, et quotidiana cum illo consuetudo, quae, fide PARENTIS cognita, in dies familiarior, et fructuosior, euadebat. Quum autem haec commoda magis in gratuito iam paratorum emolumentorum usu, quam in parata pecunia, quae aliis necessariis rebus posset impendi, posita essent, aliquoties accidebat, ut omni pecunia sic esset destitutus, ut, relinquendae VITEMBERGAE consilium capiendum esse, censeret. Sed carminum fingendorum peritia, et stili cultioris amor, atque usus, egenti saepe profuit. Modo enim erat, qui carmen posceret, aut effectum parata pecunia redimeret, modo certo pretio suam illis condicebat operam, qui politiori eius dicendi genere delectabantur. Nam adeo uiri quidam doctissimi commentationum suarum, publice defendendarum, argumenta ei conscribenda, et ROMANO sermone exprimenda, tradiderunt. Quod illi quidem triplici usui fuit. Sic enim magni ingenii uiris de meliori se commendauit, argumenta, eruditione tantorum uirorum dignissima, in usum suum conuertit, dataeque operae praemia tulit. Nam subsecutae sunt PATRONORVM commendationes, quibus AVGVSTISSIMORVM Academicarum SAXONICARVM nutritorum, illustris gentis FRISIAE, et familiae celeberrimae HORNIANAEE, stipendio-

diorum usum debuit. Illa tamen beneficia, quae ab hospite suo munifico accepit, in primis memoranda sunt, et forte, tanti uiri inuitamenta ad ea nosse, iuuabit.

Versabatur PATER OPTIMVS illis annis in aedibus WICHMANNSHAUSENIANIS, quibus SVECI, in POLONIA militantes, in SAXONIAM minabantur irruptionem. Metus igitur hostilis irruptionis, in dies auctus, permouit hospitem parentis, ut, opum pretiosissimas QVEDLINBURGVM mittere, decerneret. Hoc igitur negotium PARENTI demandauit, qui illud, lubenti animo susceptum, omni fide confecit, et VITENBERGAM eadem hora per alteram portam rediit, qua per alteram urbem intrauerunt SVECI. Terror autem armorum hanc Musarum sedem ita desolauerat, ut in ipsa domo WICHMANNSHAUSENIANA, quae paullo ante a uiginti septem ciuibus Academicis incolebatur, tum solus pater superesset, cui hospes domum totam cum familia, et in ea duo liberos, natu minimos, etiam atque etiam commendabat, quum legatus Academiae ad REGEM SVECIAE RANSTADIUM proficisceretur. Contigit quoque PATRI OPTIMO esse tam felici, ut uarios SVECORVM insultus a domo hospitis e uoto auerteret, ut redux hospes suos saluos, aedesque sartas, tectasque, inueniret, et PARENTIS fidem laetus probaret.

Accidit non ita multo post, ut pater hospitis nobilissimus, qui PATRI PATRIAE a consiliis fisci fuerat, moreretur. Quum igitur ipse hospes QVEDLINBURGVM peteret, adeundae paternae hereditatis caussa, PARENTEM secum duxit, ut ibidem heredibus operam suam praestaret. Adhibitus quoque est negotiis uariis, ad hereditatem spectantibus, et sic occasionem nactus est, fere toti splendidissimae WICHMANNSHAUSENIANAE genti innotescendi, siquidem plures, quam uiginti, huius nominis consanguinei tum conuenerant.

Qui

Qui quum, confecto fere hereditatis negotio, aliquando sub uesperam consedissent, et de uix amplius sperando tam numeroſo conuentu colloquerentur, tres graues pulsationes in conclauī praesentes omnes audiuerunt, sed, quum ante fores pulsantem neminem inuenissent, non curarunt. Post perbreue interuallum tres alii, multoque sonantiores, pulsus ab omnibus auditi sunt. Perquisiuerunt ergo, qui aderant, summa cura quemque angulum, sed causam eiusmodi repetitae pulsationis explorare nequiuerunt. Quam igitur mirati quum uix consedissent, insonuerunt tertia uice tres pulsationes, reliquarum omnium grauissimae, quibus denique praesentes omnes ita perturbati sunt, ut eas ominosas existimarent. Obierunt autem, exiguo temporis spatio interiecto, nouem tum praesentium consanguineorum. Quod quidem PARENS, eiusmodi omnibus alioqui parum fidens, ideo prae aliis aliqua attentione, et commemoratio- ne, dignum censuit, quod plures, quam uiginti, eius rei testes, iique nec timidi, nec captationi omnium dediti, nec indagatio- nis caussarum cuiuscun- que rei insueti, adfuere, pulsationes illae colloquium praesentium, numerum suum mirantium, interpellarunt, easque totidem consanguineorum mors paullo post secuta est.

Perspecta in hoc quoque negotio PARENTIS fide, de occa- sione, dignis eam ornandi praemiis, cogitabat celeberrimus WICH- MANNSHAUSENIUS. Quare post tres, et dimidium, annos suasor ei, auctorque, exstitit, ut Magistri honores ambiret. Vreba- tur quidem PARENS paupertatis excusatione, sed, ea improbata, idem consilium ursit, et, quum PATER tandem consentiret, sum- tus, in capessendos honores Academicos faciendos, aut ipse suppe- ditauit, aut oblatos remisit, tanquam illius temporis Philosophorum collegii praeses, eidemque amplius concessit domicilium, delato ad alium famulandi officio, et uiris, auctoritate, beneficiorumque cura, pollutibus, eum tanto successu commendauit, ut his commendatio- nibus plurima eorum, quae supra commemorauī, stipendiorum de- beret PATER DILECTISSIMUS. Paulo post illud reliquis accessit beneficium, ut, suasu eiusdem PATRONI adductus, il-
lu.

Illustris uir, GEORGIUS GABRIEL WICHMANNSHAV-
 SENIVS, qui REGI AVGVSTISSIMO tum a consiliis fisci,
 reique metallicae, erat, quartum suum filium, IOANNEM FRI-
 DERICVM, qui postea sacerdotio LAVSENSI admotus est, in
 Academiam recens missum, PATRI ea lege committeret, ut eius
 studiorum, uitaeque Academicae, curam haberet. Nunquam tamen
 DESIDERATISSIMVS PARENS illius temporis sine maximo af-
 fectu recordabatur, quo magnanimus, et liberalis, ille patronus, laudata
 ipsius fide, atque solertia, et largiori dato argenteorum numorum prae-
 mio, lacrimans his uerbis memorem bene actorum animum significa-
 uerat: *Quando te sumus obliti, oblita est nostra dextra (m)*! Haec, et
 plura, magnificentiae WICHMANNSHAUSENIANAE speci-
 mina, quae ne tum quidem cessarunt, quum PATER CARIS-
 SIMVS iam muneri publico praefectus esset, effecerunt, ut WICH-
 MANNSHAUSENIANVM nomen PARENTI, dum uiue-
 ret, tam sanctum, et tam uenerabile, uideretur, ut eos omnes, qui
 hoc illustri nomine utuntur, singulari cultu, piisque uotis, pro eorum
 perenni salute nuncupatis, prosequeretur.

In illis tamen, qui PARENTI meo in Academia VITEM-
 BERGENSI patrocinati sunt, in primis quoque memorandi sunt,
 illustris, et consultissimus, uir, CASPAR HENRICVS HOR-
 NIVS, qui REGI a consiliis prouocationum fuit, ut reliqua, quae
 ornauit, splendidissima munera taceam, cuius commendationi pri-
 mam spartam PATER debuit, celeberrimus doctrinae purioris in-
 terpres, atque uindex, GOTTLIEB WERNSDORFFIVS, cu-
 ius fauore, dum uixit, ita usus est, ut ille litteras, ad PARENTEM
 datas, in amicitiae signum sic inscribere soleret: THEOPHILVS
 THEOPHILO SALVTEM! et in politionis litteraturae praesi-
 dium, et decus, natus CONRAD SAMVEL SCHVRTZFLEI-
 SCHIVS, cuius consiliis, insigni librorum apparatu, institutione, ac
 bene-

(m) *Ex Psalmo CXXXVII, 5.*

C

XVIII

benevolentia, perfructus est. Quin fere nullus doctorum uirorum VITEMBERGAE tum fuit, ad quem aditus PARENTI OPTIMO non patuisset.

Vt autem ille paupertatis in Academia pertulit incommoda, sic nec ibidem uariorum periculorum expers fuit. Referre enim possumus, quod tum subiit, periculum, quum aliquando, omnium insidiarum securus, in uia publica ambulans, subitoque respiciens, nescio quem, gladium iam uibrare uideret, ut capiti ambulantis graue uulnus infligeret, qui uero, uultu PARENTIS uiso, resiliuit, se fere incognitum petuisse, confessus est, ueniamque erroris petiit.

Eo, quo SVECI SAXONIAM premebant, domusque, et familiae, WICHMANNSHAUSENIANA, curam PATER habebat, tempore, qui in illis aedibus collocati erant, SVECI, hospitio non contenti, tot detulerunt ad VITEMBERGENSIS praesidii praefectum summum, ferocem SVECVM, querelas, ut hic, PATREM statim accersi, iuberet, in accersitum quam grauissime inueheretur, falsisque militum criminationibus idoneis excusationibus ob uiam euntem, palo alligari, et uirgis, more SVECICO, caedi, iratus ediceret. Sicuti uero ardua res semper est, cum milite, eoque uictore, et dignitate inter reliquos eminente, contendere, ita hoc PARENTI cum eiusmodi uiro exortum certamen non poterat non uideri tanto terribilius, quanto timidior homo pauper, ac eiusmodi conditionis, est, qua PATER tum erat. Nihilominus hic subtimidus insuetatum audacia subito armatus est, ut

contra audentior iret (n),

et ad ipsum REGEM SVECIAE, eiusmodi illicitarum minarum ultorem uel ideo certissimum prouocaret, quod iisdem domus, et familia, uiri laederetur, qui legatus Academiae in ipsius REGIS castris uersaretur. Hac autem responsione sibi ita consuluit, ut dux ille

(n) VIRGILIUS *Aeneid. L. VI. u. 95.*

ille SVECORM militum mitius responderet, iramque suam in milites, inique querulos, conuerteret, PATREM uero humanissimis uerbis dimitteret.

Alio tempore carmen, cuius auctor SVECORM mores deriserat asperius, hos ita offenderat, ut a senatu Academico grauem in poëtam animaduersionem poscerent. Ille igitur senatus, ne SVECORM iram acueret, omnibus fere suis ciuibus diem dixit, qui uena quadam ingenii clarebant, ut iure iurando probarent, se nec ipsos eius carminis auctores esse, nec uerum auctorem nosse. In his quoque PATER fuit, qui tamen, suorum iudicum sententiis absolutus, ex hoc quoque periculo saluus euasit.

Anno ∞ 1000CVIII salutatum abierat parentes, matremque minus recte ualentem reliquerat, quum VITEMBERGAM rediret. Sed ea ipsa nocte, sub quam eo reuersus erat, eiusmodi deliquio animi subito corripiebatur, ut non a contubernalibus solum, sed et ab aduocato medico, uel iam exstinctus, uel certe moribundus, putaretur. Post aliquot autem horas uitae quaedam signa aequè repente edidit, oculosque his uerbis, quorum tamen ipse recordatus non est, aperuit: *O beatam matrem!* Remisso illo primo morbi impetu, non quidem statim conualuit, nec tamen eundem denuo sensit, sed paullo post litteris paternis certior factus est, matrem dilectissimam eadem nocte, qua, illo morbo affectus, istis uerbis usus est, expectatione citius obiisse.

Inter has autem casuum tristem, et laetorum, uicissitudines meditatus est PARENS OPTIMVS, et edidit, nonnulla industriae suae Academicæ specimina. Nam, anno ∞ 1000CVIII, praeside WICHMANNSHAUSENIO, suam *de plancu Hadaadrimmon* commentationem publice tuitus est. Sequenti anno ter conscendit cathedram Academicam, et, praesidis officio functus, *dissertationes duas de sacris Iudaeorum peregrino in hortis ritu factis*, et unam *de excommunicatis per insomnia*, defendit. Nactus ergo potestatem in Academia

mia publice docendi plura eiusmodi specimina moliebatur, deliciisque uitae Academicæ magis magisque captus, de stabilienda sua VITEMBERGAE fortuna cogitare incipiebat, praesertim quum nonnulli patronorum hos eius conatus et probarent, et iuarent.

Verum enim uero inter haec consilia ab illustri HORNIO incius commendabatur Senatui FREIBERGENSEI, de magistro scholæ suae bene constitutæ sollicito, eo quidem successu, ut ab hoc, *quarto Idus Junias*, ∞ 1500XI, munus praeceptoris tertii ad eum deferretur. Litteris ergo, Senatus FREIBERGENSIS nomine datis, FREIBERGAM inuitabatur, ut *pridie Calendas Julias* studiorum scholasticorum, docendique rationis, periculum faceret publicum. Fecit hinc illud, dicto tempore, eoque euentu, ut *pridie Nonas Julias* literæ, quibus ei munus illud demandabatur, a Senatu FREIBERGENSEI perscriberentur, quibus DRESDAE productis, hoc Senatus consulum auctoritate REGIA munitum, et confirmatum est. Quo facto PARENS CARISSIMVS, relicta VITEMBERGA, *XV Calendas Septembres*, ∞ 1500XI, sollempni ritu, formulaque, inauguratus, delatum munus auspicatus est.

Vsus autem est FREIBERGAE Ephoro, CHRISTIANO LEHMANNO, Antistite, etiam post fata meritorum gloria florente, collegis, clarissimis uiris, M. SAMVELE MOLLERO, Rectore, M. SAMVELE HASSIO, Conrectore, M. IOANNE SAMVELE BEYERO, Cantore, BENIAMINE PFEILIO, Collega V, SAMVELE GODOFREDO REINHOLDO, Collega VI, et MICHAELE GEBHARDO, Succentore. Quodsi hominis de schola fortuna ex beneuolentia Ephororum, amicitia collegarum, et discipulorum amore, metienda est, PATER OPTIMVS tristem uitam FREIBERGAE non egit. Quamuis enim, ui numeris sui, quibusdam horis primarum quoque classium discipulos doceret, uidebatur tamen ipsis patronis eius solertia ampliori, et fructuosiori, sparta non indigna, et, quum collegæ, ipso superiores, ea adhuc ætate, iisque uiribus, uterentur, quæ spem faciebant, fore, ut ad

adhuc per multos annos de schola bene mererentur, PATER autem patronis quibusdam orationibus, pro sacra concione habitis, se commendasset, in eo res erat, ut ab illis sacerdotio admoueretur, quum diuinae prouidentiae, eum FREIBERGA MISENAM euocare, uideretur.

Abierat nimirum ∞ 1000XVI prouincia Con-Rectoris in illustri MISENENSI schola clarissimus uir, M. IOANNES DAVID SCHREBER, ut PORTENSEM scholam illustrem regeret, eique successor datus erat clarissimus uir, M. IOANNES BENEDICTVS SILLIGIVS, illustris AFRANEI antea collega tertius. Videbatur quidem initio successioni in hunc locum destinatus M. IVSTVS CHRISTIANVS THORSCHMIDIUS, qui deinceps sacra ANNAEVRGI procurauit, sed, quum ista destinatio paullo post irrita euaderet, sub finem mensis *Novembris* a maxime uenerabili uiro, M. PAVLLO CHRISTIANO HILSCHERO, nostrae quondam urbis ornamento, litterae, iussu PROCERVVM datae, ex PARENTE quaerebant: *Num paratus esset ad suscipiendam eam spartam, si id patronis placeret?* Redditis a PARENTE litteris, illius consilii uix ulla mentio facta est, usque dum, XIII *Calendas Februarias*, ∞ 1000XVII, tabellarius, ab eodem laudatissimo HILSCHERO missus, sequentis argumenti epistolam apportaret: *Recordor e litteris tuis, V. Cal. Decembr. elapsi anni uerborum tuorum: Stat haec, auctore Deo, sententia: Si id (quod locum in Misenensi schola a te ornandum attinet) si id sine meis precibus, sine ambitu, sine palpationibus, contingat, ut, qui ad sacrorum sedent gubernaculum, patres purpurati, quorum quippe stipendiis inde usque a puero in Musarum castris militauit, ire in illam prouinciam iubeant, esse me, nihil cunctaturum, nihil detrectaturum discriminis, sortisque iniquioris, quod de uoluntate diuina sit subeundum. Quum igitur sua sponte consiliarii Proto-Synedrii te huic officio destinarint, iusserunt me, animum tuum explorare, num, si uocatus ab ipsis fueris, prouinciam hanc in te sis recepturus? Quod quum ocyus ob damnum, quod schola hactenus patitur, facere iussus sim, rogo te, uelis ita mentem tuam exponere, ut patronis de ea penitus constet! Consultus de col-*

lega illustris scholae est WERNSDORFFIVS, qui te egregie, uti mereris, sponte sua commendauit. Accedit unanimes consiliariorum in te consensus. Agnosce igitur diuinæ prouidentiae uestigia, ac obsequio tuo reuerere! Fac, ut hoc ipso nuncio sciam, quod scire patroni percipium!

Perpaucae igitur horae datae erant PARENTI ad deliberandum. His autem ita usus est, ut, DEO ardentissimis precibus in auxilium uocato, et patronis, amicisque, consultis, ad acceptas litteras ea respondere posset, quae tum deponendi, tum ineundi, muneris ratio suadere uidebatur. Tandem XI Calendas Martias exploratoria specimina in illustri AFRANEO, praesente quodam sacri senatus PATRE CONSCRIPTO, eo successu edidit, ut nunquam sine honoris praefatione compellendus HILSCHERVS his uerbis ad eum uteretur: *Maximam laudem lectione tua ab imis pariter, et summis, reportasti. Qua de re non solum gaudeo, sed tibi etiam, scholaeque Misnensi, ex animo gratulor. Plura de singulari DEI prouidentia tecum colloquar. Insignem tibi apud omnes discipulos non solum amorem, sed uenerationem etiam, parasti. In primis tamen ea, quae tum PARENTI euenerunt, adiuncta illustrantur magni nominis uiri, WERNSDORFFII, epistola: Eundem erga te animum, id est, mire propensum, perpetuo me retinuisse, cum alia, tum negotium maxime Misnense, ostendit. Nec enim, apud te saltem, illud dissimulauerim, me primum omnium fuisse, qui te summo senatui ecclesiastico per litteras commendarim. Communicata mecum quaedam fuerant de uacuo in schola illustri loco. Commodè tunc mihi scribendum erat ad Excellentissimum Dominum BEYERVM, Consiliarium Aulicum et Ecclesiasticum, quocum inde a multis annis litterarum quoddam commercium intercedit. Posteaquam enim summo huic uiro propius innotui, alterum, non patronum, sed omnino parentem, in eo inueni. Huic ergo auctor eram, ut te sibi in explendo illo loco commendatum haberet, nullum enim me dubitare, quin eum sis ornaturus mirifice. Addebam plura, quae ad te laudandum factura uidebantur. Ille in continenti litteras meas sacrum in senatum asferre, te, studia, uirtutesque, collegio toti insinuare, reliquis omnibus anteferendum putare. Quid multa? Res ex animi sententia cessit. Te enim in lectione docui.*

patroni Dominis Inspectoribus egregie satisfacisse, BEYERVS ipse laetabundus mihi significauit, et diuinæ providentiæ uestigia obseruauit. Gratulor tibi ergo hæc ampla munia toto pectore, et, ut iisdem incolumis quam diutissime bono priuato, et publico, fungaris, DEVM precor! Quum igitur PATER CARISSIMVS DRESDAE coram senatu sacro de munere rite obeundo fidem iureiurando obstrinxisset, discessum FREIBERGA MISENAM parabat.

Ne autem mutus, beneficiorumque immemor, FREIBERGAM relinquere uideretur, meditabatur actum sollemnem, quo publice uale diceret, præmissa oratione de antiquissima scholastici muneris dignitate, quam in consessu frequentissimo uiuorum, FREIBERGAE eruditionis laude clarorum, recitabat, ad quam audiendam elegis quibusdam inuitabat, fortunæ, qua FREIBERGAE usus erat, rationem sequenti modo reddentibus:

AFRA uocat, doctæ genitrix focunda iuuentæ,
 AVGVSTI auspicio PRINCIPIS AFRA uocat.
 Ibimus, et Superum quæ munia numine tradit,
 Protenus AFRANIS suscipiemus agris.
 Quæ lux Apriles post Idus prima sequetur,
 Dicta est auspiciis muneris illa noui.
 Cara relinquenda es nobis, FREIBERGA, metalli
 Nobilis, ac Musæ pauperis alma parens.
 Non tua post, facilis quæ præbes, ubera sugam,
 Non ero tutelæ porrio parua tuæ.
 Dulcia praeconum non post ego uerba tuorum,
 Qua licuit, cupida sedulus aure bibam.
 Non, mihi quo senos Patribus placuisse per annos
 Officio licuit, deinde placere licet.
 Candida pacificos mihi quos concordia iunxit
 Collegas longum dissociabit iter.

Di-

*Dilectis Soceri post rarus in aedibus hospes,
 Heu! quantis animi saepe carebo bonis!
 Scilicet OTTONIS quae sors me ducit ab urbe,
 IVNGEROSque iubet, FABRICIOSque, sequi,
 Teque, trium decus egregium, RABENERE, scholarum,
 Maternum coniux quem mea nouit auum.
 At mihi tam caris ne migrem mutus ab oris,
 Aut uestri meriti non memor esse puter,
 Eia agite, o patrii Praesul sanctissime sacri,
 Quique urbis regitis fraena, scholaeque, Patres,
 Tuque Sacerdotum, Collegarumque, corona,
 Quaeque mihi, et studiis, cetera turba faues,
 Eia agite, Aprilis nona quum luce recurret,
 Post sacra consueto publica adeste loco!
 Parcite, quae tanti sint ausus quaerere caussae!
 Fas mihi sit Vestrum dicere cuique uale!*

Qui quidem uersiculi mihi tanto minus tacendi uisi sunt, quod
 DESIDERATISSIMVS PARENS inscius, planeque tum ab
 eiusmodi cogitationibus alienus, illis uerbis sibi prouinciam rectoris
 AFRANEI MISENENSIS praenunciasse existimari potest, qui-
 bus, se FABRICIVM, et RABENERVM, quippe utrosque
 rectores illustris scholae, secuturum, canit.

Quum igitur FREIBERGAE uale dixisset, *Idibus Aprilibus*
 inter pia uota, et lacrimas, aliaque fauoris sinceri documenta, quin
 et quorundam comitatum, non sine singulari animi commotione, iter
 MISENAM adiit. Nec eius pertaesos fuisse patronos FREIBER-
 GENSES, ex litteris indulgentissimi HILSCHERI conicio, in
 quibus ita iudicat: *Bonum est factum, quod aegre a tuis, et Senatu, at-*
que Collegis, dimittaris. Nisi enim omnibus carus, et ad formandum in
bonos mores, erudiendumque in elegantioribus litteris, iuuentutem artifex
fue-

fuertis, non adeo propensum in te haberent animum. Sed non poenitebit te olim faciendae nunc uersurae.

Sequenti post aduentum die, nimirum xviii Calendas Maias, ∞ 1000xvii, ab antistitibus scholae illustris, equestri dignitate eminentibus, collegis, discipulisque, pro more commendatus, noui muneris munia subiit. Inueniebat tum temporis socios laborum scholaricorum uiros doctissimos, M. IOANNEM IACOBVM STVBELIUM, Rectorem, M. IOANNEM BENEDICTVM SILLIGIUM, Conrectorem, et M. HENRICVM SIGISMVNDVM KAVDERBACHIVM, Collegam quartum, rebus autem forensibus, et ad alendos iuuenes pertinentibus, praefectum consulti-
tissimum uirum, HAVBOLDVM GODOFREDVM IAVCHIVM. Auspicia eius huius muneris mirifice subleuabat positum quondam in schola illustri PORTENSI tirocinium. Quum enim illa aetate illustrium scholarum omnium constitutio, et forma, esset eadem, ea MISENAE facili negotio exercebat, quibus PORTAE adsueuerat. Ab eo tempore, usque ad mortem suam, semper quosdam ingenuos iuuenes, honoratiorum parentum filios, conuictores, suaeque priuatae, ac domesticae, disciplinae commendatos, et cum illis oblatam sibi occasionem, habuit, et de PROCERIBVS bene merendi, et ingenia eorum perpoliendi, qui, in spem patriae nati, ne tum quidem exhibitae fidei memoriam deponerent, quum spem patriae, grauibus muneribus admoti, explerent, ut hinc DRESDAE uix ullam PROCERVVM curiam ingrediar, quin aut parentes uideam, qui filios suos fidei PARENTIS crediderant, aut uiros, qui, eius doctrina quondam usi, consiliis, aut cum his coniunctissimis curis, iam curias ornant. Nec tamen priuata eius institutione iuuenes tantum domestici, sed et multi alumnorum, quoties ratione muneris eorum custos erat per septiduum, fructi sunt, nec paucos memini, qui hoc ipso tempore iis se imbutos scientiis ab eo professi sunt, quibus publica hora nulla destinata fuit.

Quum solertissimus STVBELIUS pridie Calendas Nouembres ∞ 1000xxi obiisset, nanciscebatur successorem celeberrimum uirum,

D

M. IO-

M. IOANNEM HENRICVM MARTIVM. Obtingebat PATRI esse tam felici, ut ille clarissimus uir ipsius de schola bene merendi studium etiam intelligeret, intellectum probaret, probatumque adiuuaret. Accesserunt circa idem tempus quaedam, quibus adhuc indigere putabatur, illustri scholae ornamenta, quum auspicio REGIO uiri constituerentur, qui disciplinis MATHEMATICIS, linguae GALLICAE, et ITALICAE, notitia, arte musica, saltandi, litterasque pingendi, scientia, iuuenes, discendi cupidos, statis temporibus imbuerent. Quum anno ∞ 1000XXVIII AFRA-NEVM illustre nouam ueluti faciem indueret, et lectionum ordo, ac ratio, penitus immutaretur, noua suppeditabatur PARENTI materia, ita se commendandi PROCERIBVS, ut non uulgaribus fiduciae eorum documentis frueretur.

Sed non tantum SVMMIS PROCERIBVS, uerum etiam aliis uiris grauibus, PARENTIS innotescebat fides. Quare illi spartae aliquoties offerebantur fructuosiores, quarum tamen curatores id non poterant a SVMMIS impetrare PROCERIBVS, ut sibi, suis eum scholis praeficere, liceret. Quum etiam PATER CARISSIMVS, memor eius, quod per leges scholasticas praecptori liceret, post sex annos honoratius sacerdotium petere, aliquando de tali consilio OPTIMATES consuleret, hoc responsum ferebat, quod PROCERIBVS gratius esset facturus, si soli scholae illustri suas uires destinaret, et ab ipsis praemia huius destinationis suo tempore expectaret (o).

Anno ∞ 1000XXX decedebat uir de MARTISBURGENSI schola insigniter meritus, M. ERDMANN VHSE. Quum igitur

(o) Ipsa uerba summi quondam in re publica uiri tum haec erant: Nachdem man auf Dero Person, wegen gründlicher Erudition, rühmlichen Fleißes, und anderer einem Schulmanne gehörigen Qualitäten, besonders zu Veybehaltung in bergleichen Functionen die Reflexion gemacht: Als wolte vielmehr anrathen, von dem gefassten Vorsatze abzustehen, dargegen ich bey ereignender Gelegenheit niemahls ermangeln werde, Dero Station bestmöglichst zu verbessern.

tur ea uice curiae illius sacrae patres conscripti noui creandi rectoris curam haberent, obtrigit, ut omnes in PARENTEM, tale non sentientem, multo minus molientem, ad hoc munus euocandum, consentirent. Perferebantur ergo praeter expectationem litterae, quae hoc tantorum uirorum decretum PARENTI significabant. Multae erant, ne quid dissimulem, caussae, hanc euocationem circumstantes, quae PARENTI MARTISBURGVM abeundi consilium tam gratum, acceptumque, reddebant, ut, eo capto, a sancto, penes quem scholarum illustrium arbitrium est, senatu discedendi ueniam, ea, qua par est, reuerentia peteret. Verum enim uero, expectatae ueniae loco, DRESDAM euocabatur, ut de illo negotio cum ipso coram ageretur. Quo quum uenisset, inueniebat praeter expectationem PROCERVVM animos studio, ipsum a consilio capto reuocandi, intentos. Agnoscebant in euocatione hac diuinae notas prouidentiae, perspiciebant oblati muneris dignationem, et commoda, nec indignum illis censebant PARENTEM. Sed, quum, uti tum loqui, et scribere, amabant, scholae interesset, eum suam operam illi amplius dicere, monebant ipsum, recordari, non minus esse diuinae prouidentiae documentum, a PROCERIBVS honestis conditionibus retineri. Post duorum fere mensium consultationem res eo deducta est, ut PARENTI annuorum reddituum accessio, aliquot modiorum farris quotannis suppeditatio, et successio in munus rectoris AFRANEI illustris, decerneretur, haecque decreta, litteris consignata, ipsi exhiberentur. Poterat autem ille muneri rectoris sine ullius offensione ideo destinari, quod illius temporis Rector, celeberrimus MARTIVS, scholastico muneri munus quoddam Academicum iam antea praeoptauerat, clarissimus SILLIGIVS autem, senio proximus, rude potius donandus, quam munere rectoris grauandus, uidebatur. Quibus rebus ita compositis, pristinum munus obiit usque ad VII Idus Nouembres, MDCCLXXXV, quo doctissimo MARTIO, ad VITEMBERGAM ornandam euocato, successor dabatur, postquam illustris schola eo interea bis usa esset oratore, et interprete suorum uotorum, tum luctus, anno nimirum MDCCLXXX, quo me-

moriam saecularem exhibitae AVGVSTAE VINDELICORVM doctrinae publicae formulae celebrabat, et MDCCLXXXIII, quo obierat PATER PATRIAE CLEMENTISSIMVS, AVGVSTVS II. Dixit enim priori occasione *de commodis, quae in bonas omnis generis litteras ex promulgata doctrinae publicae formula redundarunt, posteriori, de AVGVSTO II, nulli unquam POLONICORVM regum, ducumque, et magnificentia, et munificentia, secundo.*

Clarissimus interea SILLIGIVS senectutis molestias coeperat persentiscere. Praestabant se igitur PROCERES eius de schola meritum tam memores, ut ei eodem tempore quietem a laboribus scholasticis mites concederent, PATRI autem CARISSIMO duo novos laborum socios, ingenio, uiribusque, florentes, clarissimos uiros, M. IOANNEM GODOFREDVM HOERIVM, et M. CHRISTIANVM FRIDERICVM WEISIVM, quorum ille scholae FRANCKENHVSANAE antea praefuerat, hic autem Conrectoris muniis in FRANCISCANEO MISENENSI cum laude functus erat, adiungerent.

PATER itaque, nouo muneri admotus, scholae ita regendae dabat operam, ut coleretur a discipulis, amaretur a collegis, patrocinio dignus iudicaretur a proceribus. Nec irritam in hoc operam posuit. Inter inuitamenta enim ad rite administrandum munus iure meo beatissimae memoriae uiri, BERNHARDI GVALTHERI MARPERGERI, litteras refero, quas sub auspiciu noui muneris ad PATREM dedit, huius quidem argumenti: *Totus in aere tuo sum, tibi que multis nominibus deuinctus. Sub auspiciu anni, quod tibi auspiciatissimum precor, te mei memorem, mihi que mirum quantum fauentem, uersibus elegantissimis, amantissimisque uotis, declarasti. Addebas Programma, exquisita eruditione refertum, tersoque stilo elaboratum, quod mihi exoptatissimum fuit. Actus quoque oratorius magnam mihi attulit laetitiam. Macte, uir praestantissime, egregia tua uirtute, et, quo coepisti, tramite feliciter perge! Spondeo egregiis tuis conatibus diuinam gratiam, fauoremque superiorum non unquam deficientem.*

Ni-

Nihil, quod mearum erit partium ac uirium, intermittam, ut res uestras iuuem, atque ornem. In primis tibi, uir praestantissime, tuisque omnibus, si qua ratione prodesse ac inseruire possim, omnem nauabo operam, sincerique animi assiduum probabo studium, ac desiderium! Vale, et ex uoto rem omnem age feliciter!

Quam igitur expectationem ut expleret, ea, quae ex usu scholae futura uidebantur, consentientibus OPTIMATIBVS, ordinabat, eamque, cum collegis, fidem, et industriam, exhibebat, ut, quum anno MDCCLXXX uir clarissimus, IOANNES EDELREICH, Professor Philosophiae Theoreticae in academia LVNDINENSI in SCANIA, ab AVGVSTISSIMO SVECORVM REGE missus, ut peragraret EVROPAM, sollicitè inuiserit scholas, et, in SVECIAM redux, auctor fieret rei illius scholasticae ad exemplum celeberrimorum EVROPAE lyceorum corrigendae, OPTIMATIBVS DRESDENSIBVS itineris causam indicasset, et consilium, demandati sibi a REGE suo negotii optime, atque breuissimis, administrandi, petiisset, MISENAM proficisci iuberetur, illustris AFRANEI statum cognoscere, et tum confidere, quod optimam ingeniorum adolescentium fingendorum rationem acceperit.

Non sine summa oblectatione animi, munus suum in annum MDCCLXXXIII incidere, uidebat SVAVISSIMVS PARENS, quo ante ducentos annos illustris schola auspiciis, consiliisque, felicissimae memoriae PRINCIPIS, MAVRITII, aperta erat. Petebat ergo a PROCERIBVS ueniam, SACRVM SAECVLARE SECVNDVM ILLVSTRIS MISENENSIS SCHOLAE per triduum celebrandi, peritamque impetrauit. His sollemnibus dies V, IIII, et III, *Nonas Julias* dicabantur. Primo die, peracto sacro sollemni in templo AFRANO, PATER uotum saeculare in acroterio scholae maiori DEO persoluebat. Sequentibus diebus et clarissimi uiri, HOERIVS, atque WEISIVS, et quatuordecim discipuli, tum disceptando, tum GERMANICE, LATINE, GRAE-

CE, HEBRAICE, et GALLICE, partim prorsa, partim ligata, oratione, dicendo, saecularis beneficii memoriam recolbant.

Sed o quantis curis tum angebatur DESIDERATISSIMVS PARENS, quum MISENA anno ∞ 1000XXXXV infesto PRVSSORVM exercitu peteretur. Consuluerat, appropinquante periculo, PROCERES, qui totum discipulorum coetum non dimittendum, nulli tamen eorum, quorum parentes eam poscerent, ad suos recipiendi ueniam denegandam, censuerant. Quam ob rem ex nouem mensarum conuictoribus tot restiterant, quot sex mensas replerent. Duo autem PRVSSORVM exercitus MISENAM petebant, quorum alter ab ipso REGE, alter a PRINCIPE ANHALTINODESSAVIENSI, ducebatur. Prior appropinquabat exercitus REGIS, cum cuius agmine praecursorio praefectus militum, LEWALDVS, VI Iduum Decembris, in uicinis ponti montibus castra posuerat, qui sequenti die, more militari, urbis deditionem, rescissi pontis restitutionem, tributumque, praesidio, et ciuibus, imperabat. Quum autem nihil horum fieret, a meridie machinis igniuomis terrebantur incolae, eo forsitan consilio, ut perterriti ciues pontem eo citius reficerent, quod alius eiusmodi conatuus usus in loco, neuiquam munito, nullus esse uidebatur. Sed tum tormentorum SAXONICORVM, in aduerso monte positorum, uis, tum ipsorum PRVSSORVM, et plurium tormentorum, et totius subsequentis exercitus, expectatio, efficiebat, ut hostes non ita multo post consilio hoc abstererent. Laeserant tamen uarias domus, et in illis aliquot illustri scholae, aedibusque PARENTIS, uicinas, coniecti globi, metusque fuerat perpetuus, ne incendio urbs conflagraret, cuius hinc cito exstinguendi etiam in illustri schola opportuni fiebant apparatus. Sequentibus duobus diebus solo ponte a MISENENSIBVS seiuncti PRVSSI, pluribus copiis confirmati, appropinquantem alterum exercitum expectare uidebantur, interea tamen plures, prioribusque multo maiores, belli machinas conspiciendas collocauerant, quae exitium urbi minitabantur, si forte alteri exercitui prius, quam MISENAM intraret, aliquid aduersi in conuallibus accideret. Sed, quum *pridie Idus*

De

Decembres copiae, quibus PRINCEPS ANHALTINO-DESSAVIENSIS praeerat, ex illa parte appropinquassent oppido, qua nec flumine, nec uallis, defenditur, praesidiumque urbis, ea relicta, ad exercitum SAXONICVM redire iussum esset, patuit illi PRINCIPALI urbs, quum eius deditioem per tubicinem poposcisset. Occurrit ergo illi quoque PATER cum collegis, retulitque ab illo mitissimum hoc responsum: *Se indulgurum esse illustri scholae easdem immunitates, quibus academia gauderet LIPSIENSIS.* Occupabatur autem urbs a triginta quatuor PRVSSORVM millibus. Quare milites, in singulis domibus collocati, non ex capitibus, sed ex centuriis, aestimandi erant. In schola tamen illustri, domibusque collegarum, nulli milites collocati sunt, quamdiu PRINCEPS ille ANHALTINO-DESSAVIENSIS in urbe fuit. Die XVIII *Calendarum Ianuarias*, quo prope KESSELSDORFFIVM pugnabatur, ipse REX PRVSSORVM cum exercitu urbem intrabat. PATER ergo, cum collegis, ad eum quoque illis ipsis horis supplex accessit, quibus praelium ad KESSELSDORFFIVM committi coepit. Qui quum uultu, tantarum curarum indice, eum audiuisset, mitioribus uerbis *securum eum esse iussit ab omni metu, certumque huius uoluntatis suae, toti exercitui significatae.* Post cruentissimam autem illam uictoriam, tot uulneratis deportatis MISENAM, ut deficerent domicilia, quibus hiemali isto tempore commode curari possent, tam in illustrem scholam, quam in domos collegarum, PRVSSI deferebantur saucii. At, pace non ita multo post composita, se curaturos esse, promiserant PRVSSI, ut schola illustris, domusque collegarum, priores reliquis ab aegrotis uacuae redderentur. Quum uero illi, qui deportandorum horum aegrotorum, et conualescentium, curam habebant, non huius solum pollicitationis immemores essent, sed etiam aliquis eorum uariis rationibus PARENTEM turbaret, iussa, BEROLINO allata, hunc turbulentum denique compescuerunt, fidemque liberare imperarunt, ut igitur bellicarum molestiarum sensus ab eo tempore, et in illustri schola, et in magistrorum domiciliis, sensim sensimque cessaret. Quae quidem ideo commemoro, ut pateat, nec bellici tumultus pericula PARENTEM curae scholae

lae illustris, demandatique muneris, immemorem, ac negligentem, reddidisse, nec eum recusasse, fidae officii sui administrationis causa iniurias subire immeritas.

At o quantopere gaudebat, quum, illustri restituta schola in integrum, laboribus suis imperturbatus rursus uacare, saluti tot bonae notae iuuenum pristino more, atque successu, inuigilare, sociis curis, et studiis, collegarum, sibi coniunctissimorum, uti, et eorum fauore, discipulorumque obsequio, et amore, perfrui, posset! Quotidianis enim, iisque ardentissimis, precibus supremum, quod omnia regit, numen uenerabatur, ut reliquum uitae tempus, remoto omni bello- rum, turbarumque aliarum, strepitu, pacate transigere, senectutem- que, nec auctoritate, nec amore, nec uiribus, carentem, agere, sibi contingeret. Nec irritae illae fuerunt preces, sed iis, quae exoptaue- rat, usus est ad illud usque tempus, quo post tot labores, curasque, beata mors otia illi fecit dulcissima.

Quum multa illorum, quae uitam hominis de schola iucundam, honoratamque, reddunt, in eius uiribus posuerit diuina prouidentia, ut ille certe ex parte fortunae suae artifex existimari possit, erunt forte, qui haud grauati legent, quam rationem potiundorum, quibus gauisus est, commodorum PATER OPTIMVS inierit. Exposuit autem eam ille ipse in ea, qua munus rectoris scholae auspiciatus est, oratione de uis, *quibus commode parari possit a doctore scholastico aucto- ritas.* Tradidit in ea, ut ipsius uerbis utar, *non ex aliorum ingenio, ac scriptis, deprompta, sed quae uiginti sex annorum experientia, suaque ipsius sedula meditatione, edoctus erat.* Putat scilicet laudatam auctoritatem in reuerentia, et amore, positam, illamque actae prioris uitae innocentia, eruditionis opinione, merito PROCERVVM applausu, moribus sanc- tis, et grauibus, ac fide, hunc autem, non familiaritate nimia, sed docendi facultate, cupiditate, et assiduitate, abstinentia a lucro, et pu- niendi prudentia, niti, pluribus ostendit, tandemque addit: *Vndeui- ginti anni sunt, ex quo coetui, qui REGIA MVNIFICENTIA hic alitur, bonis litteris instituendo nauau operam, nec, quod sciam, inuentus*
in

in eo quisquam est, qui ausus unquam sit, mibi uel obsequium denegare, uel, quam debuit, reuerentiam.

Memoratur in his etiam docendi facultas, quae sane illa facultas est, quam in doctore scholastico etiam illi requirunt, qui reliquas aequae non curant. Nec ea caruisse PARENTEM, tot loquuntur discipuli, tot ad eam rationem a praeceptoribus suis instructi iuuenes, quam litteris consignare, parentum precibus adductus est. Scilicet in rudimentis linguarum occupatos monebat, magis frequenter repetendo satis explicata, et in quaestiunculas, satis claras, resoluta, exercere ingenia, quam priuato puerorum studio relinquere, ea, quae ignorari non debent, memoriae mandare, ne molestia, minus necessaria, illis crearetur, et magis ostentationi intempestiuae, quam uerae utilitati, ingeniique uirium culturae, consuleretur. In responsionibus ergo eorum, quorum ingenia aut formabat, aut explorabat, adolescentium magis rationum propriis uerbis expositionem, quam uerborum Grammaticorum promptam recitationem, spectabat, uel certe hanc non urgebat. In subsidium ueluti a discentibus in una, eademque, re uocandas censebat, tam plures mentis facultates, quam plures sentiendi uires, e mentis facultatibus ingenium, et iudicium, ne haec serius memoria exercerentur, ac maturescerent, e sentiendi uiribus uisum, ut, transscriptis illis, quae memoriae tradenda sunt, uisus, cum auditu coniunctus, eo efficacior esset ad subleuandam propositarum rerum perceptionem. In primis praeceptorum percipiendorum usum cum ipsa eorum perceptione ita coniungendum existimabat, ut adolescentes non audirent solum extemporales praeceptorum accommodationes, sed etiam formulas calamo exciperent, quae, tradita proprio accommodandi Marte, materiam ipsis praeberent. Quum etiam quisque doctor adolescentium suorum ingenia omnium optime nosset, haec autem quam maxime differrent, nec minus diuersa esset docentium docendi ratio, multo consultius agere magistrum, arbitrabatur, si ipse eiusmodi formulas excogitaret, quam si ex aliorum libris eas proponeret. Sallim his ipse nunquam usus est. Ediscere adolescentes uocabula, consilio collecta, ac edita, non quidem plane dissuadebat, id tamen

E

mul-

multo utilius, feliciusque, fieri, autumabat, si idem, ductu classicorum auctorum, hoc modo institueretur, ut explicandorum capitum uocescura notarentur, notataeque memoriae mandarentur, quod tunc ipse nexus ita prodesset discentibus, ut eorum memoria, ueluti ingenii, iudicii, uiribus fulta, cum uocabulis ipsam ea ordinandi, et coniungendi, rationem perciperet. Auctores classicos ita explicabat, ut uocum origines, et innatam ueluti significationem, cum curarimaretur, secundarias a prima deduceret, illam, quae cuiusque loci esset, ex nexu rerum, atque uerborum, itemque usu, et consuetudine, loquendi eiusdem auctoris, probaret, his interpretationem accuratam eorum, quibus ex antiquitate, et historia, lux affundenda erat, adiungeret, formulas loquendi elegantiores, et significantiores, notaret, denique etiam imitandi argumentum suppeditaret, et uel ipse praeciret explicati pensi uersionem, uel eam, a discipulis exhibitam, emendaret. Quin, ut breuibus me expediam, animaduerti in eius docendi ratione eorum pleraque, quae uir clarissimus, IOANNES IACOBVS WIPPELIUS, de BEROLINENSIVM re scholastica optime merens, DESIDERATISSIMOQVE PARENTI, et fama, et scriptis, et litterarum commercio, satis cognitus, docte, et argute, in commentatione *de arte interpretandi in scholis* (p), tradidit. Stili exercitia, siue ad ductum cuiusdam auctoris classici essent composita, siue liberiori Minerua exarata, ipse perlustrabat, manu sua delenda delebat, addenda addebat, emendanda emendabat, et haec omnia tanta cura peragebat, ut non praeceptorum tantum Grammaticorum, sed et in primis genii, quem uocant, linguarum rationem haberet, et sic suos doceret non LATINA solum, et GRAECA, sed etiam LATINE, GRAECEque, scribere. Quod ad disciplinas philosophicas spectabat, in nullius philosophi uerba iurasse, uideri cupiebat. Quare, quae uerissima, quae utilissima, quae innocentissima, cognouerat, suis tradebat uerbis, eo tamen effectum, ut
qui

(p) Exstat haec commentatio in *Christian Ernst Simonetti Sammlung vermischter Beiträge zum Dienste der Wahrheit, Vernunft, Freiheit und Religion, und dessen zweiten Saite auf das Jahr 1749. p. 239 - 320.*

qui discipulos eius publicis disceptationibus ingenium exercere audiebant, eos nec sanioris philosophiae praeceptorum expertes esse, intelligerent. Reliquarum disciplinarum notitia ita imbuebat suos, ut ex innumeris fere testibus quaerere liceat, an ipsum earum peritia, beneque tradendi facultas, defuerit. Quod si autem illius discipuli partium studii nomine cuidam uideantur suspecti, ille audiat uirum, eiusmodi studiorum perspicacissimum existimatorem, celeberrimum IOANNEM GVILIELMVM BERGERVM, cuius exstant huius argumenti ad CARISSIMVM PARENTEM litterae: *Quas tibi, THEOPHILE, laudes nuper imperitii, eas non mihi, sed uirtuti tuae, debes. Omnino bene mereris de litteris, quarum dignitatem asseris, bene de ingenii, quae cultu perpolis exquisito. Odisti enim profanum uulgus et artes, quod, uerae ignarum elegantiae, Musarum sacra chartis illepidis contaminat, nec aliud docendi genus nouum, quam corruptum affert. Veteres sequeris, ueteres exprimis, ueteres commendas, eaque re fontes aperis, quos GRAECIA, LATIVMQVE purissimos habet, quos sapientissimus quisque semper adiit, et AFRA praecipue uestra sine labe inter tot saeculi corruptelas seruuat.*

Quod de poetis dici solet, eos non fieri, sed nasci, id etiam doctoribus scholasticis accommodare ausim. Certe in CARISSIMO PARENTE omnes, et animi, et corporis, dotes in id quam amicissime conspirasse uidebantur, ut doctorem scholasticum insignem efficerent. Primo enim praeditus erat auditu, uisuque, quam acerrimo, dotibus, quae homini de schola in suo administrando munere tantopere prosunt, quantopere earum defectu abuti solet multorum adolescentium proteruitas. Deinde excelebat memoria. Huius enim beneficio, quicquid uel semel audiebat, aut legebat, quam facillime percipiebat, fideliterque retinebat. Hinc frustra apud eum quaesiti sunt commentarii eiusmodi, in quos lecta, et audita, certo ordine retulerit. Nec tamen scripta eius erant sterilia assiduae lectionis testimoniorum. Eadem de causa ille omnibus scientiis quam felicissime operam dederat, in quibus uim suam exerit memoria. Erat ergo non leuiter imbutus notitia linguarum, GERMANICAE,

LATINAE, GRAECAE, HEBRAICAE, CHALDAICAE, SYRIACAE, ARABICAE, RABBINICAE, et GALLICAE, historiae fere omnis generis, sacrae, profanae, regnorum et populorum, principum, familiarum, dignitatum, insignium, numerum, rituum, morumque, gentium, litteratorum, et litteraturae. Quare etiam PROCERES, has scientias discipulos docere, eum iubebant, quum ∞ IOCCXXVIII ratio tradendorum in illustri AFRANEO immutaretur. Quin eum iam antea solum bibliothecae AFRANAE praefecerant, quum olim eius curam collegae omnes per uices habuissent. Ingenii eius acumen elucebat tum ex mira facilitate pangendi uersus, non imminuta senio, e quibus potissimum LATINI;S multi eiusmodi studiorum prudentes existimatores suum adiecerunt calculum, tum ex rationibus, non semper iisdem, omnibus tamen tempori, et ingeniis discentium, conuenientissimis, quas inter docendum inibat, ad excitandos iuuenum animos, et subleuandam tradendorum perceptionem, tum ex salibus, quibus permulti eius auditorum, modo reprehensos, modo excitatos, se adhuc meminerunt. Iudicii uim probauit, et illa prudentia scholastica, qua PROCERIBVS tantopere se commendauit, discipulorum autem amorem sibi conciliauit, et ea solertia, qua tam discenda suis tradidit, quam commentarios suos perscripsit. DEVM colebat quam religiosissime, tum publice, tum priuatim. Si a DIVINI SPIRITVS gratia recedamus, debebat tale pietatis in DEVM studium curae, et exemplo, piorum parentum, non uulgari rerum sacrarum, atque diuinarum, cognitioni, cui et augendae, et confirmandae, singulis diebus, maxime autem diebus solis, et festis, tempus quoddam impendebat, et tot singularibus diuinae prouidentiae documentis. Tam reuerens erat summi numinis, ut nihil sibi honori duceret, nisi quod cum eius cultu, et iussibus, esset quam coniunctissimum. Quamuis autem nunquam esset captator laudum, erat tamen illius omnis nunquam non studiosissimus, quod ueris laudibus dignum iudicandum est. Fidem ergo sancte colebat, ut certe recti gauderet conscientia, si forsan essent, qui recte facta inique carperent. Solertia eius spectata est in indefessa, et accurata, horarum, institutioni destinatarum, obseruatione,

ne, in cauta omnis eius, quod scholae illustri aut emolumentum, aut detrimentum, afferre posset, animaduersione, in prompta, atque tempestiua, reliquarum, quas ipsi muneris ratio iniungebat, rerum expeditione, in animo semper parato, neglecto omni lucro, priuatis horis, ea, quorum aliqui discentium cupidi erant, tradendi, et in litterarum commercio admodum operoso. Id tamen dolui, hoc litterarum commercium, quod ei cum innumeris fere cuiusque ordinis uiris intercessit (q), maximam partem munia rectoris AFRANEI illustris,

E 3

nec

- (q) Liceat mihi ad litteras SVMMI in re publica VIRI, parentis fortunae statoris primarii, quem, omni felicitatis genere affluentem, diu seruet patriae diuina prouidentia! et propensissimi in patrem animi, et elegantiorum studiorum insignis peritiae, testes certissimas, iam prouocare, quae, VII Idus Ianuarias. ∞ 1700XXXV datae, pastorales cantus sequenti modo imitantur:

Ließ mir mein Hirten-Amt nur etwas mehrers Zeit,
 Und brauchte mich nur Pan nicht sonst noch hin und wieder,
 Renbarge, glaube mir, du soltest vor die Lieder,
 Die Du voll Melodey und voll Annehmlichkeit
 Zu meinem Ruhme singst, aus Dank für solche Gaben,
 Auch wiederum ein Lied von mir zu hören haben.
 So aber denk ich legt an meine Flöte nicht.
 Sie liegt, ich weiß nicht wo, vertrocknet und zerspalten,
 Drum wirst Du hoffentlich mir wohl zu gute halten,
 Da mir es an der Zeit vor diesmal gebracht,
 Wenn ich Dir überhaupt nur so viel wieder schreibe,
 Daß Du mir lieb und werth, und ich Dein Freund verbleibe.
 Nimm Dich nur fernerhin der Schaaf und Lämmer an,
 Und führe sie getrost auf frische grüne Weyde,
 Streu in die Decken Salz, und fahre Trost dem Meide
 Mit Deiner Treue fort, wie Du bisher gethan;
 So wird die Heerde sich des guten Hirten freuen,
 Und Dich wird niemahls nicht die Müß und Arbeit reuen.

Es

nec ipsam litteraturam, spectasse, quum alioqui plura litterarum, a summis, et doctissimis, uiris perscriptarum, uolumina edere possemus. Quas autem pietatis ergo ad PROCERES dabat litteras, eas quam frequentissime certis adstringere numeris solebat, siquidem ultima eius ad immortalis nominis uirum, VALENTINVM ERNESTVM LOESCHERVM, haec fuit epistola:

*Qui dena felix lustra senex sacri
Cum laude gesti muneris, OPTIME
LOESCHERE, nuper condidisti,
Quid siluit tua, quaeris, AFRA?
Non illa NVMOS, non APOCRISIOS,
MAIVS MINISTRI non MERITVM SENIS,
Non LITTERARVM PRISCA FATA,
Non SENII DECVS ATQVE HONOREM,
Non FOEDA LECTI VINCLA SORORII,
Non nauigantis CARMEN APOSTOLI,
MVLTIS nec ORNATVM, fatemur,
DOTIBVS exhibuit MINISTRVM.*

Ab!

Es kan Dir zwar dabey nicht stets nach Wunsche gehn,
Verdruß und Aergernis pflegt selten auszubleiben,
Wenn man was nütliches mit Ernst sucht zu treiben.
Der Neider blöckt den Zahn, der Faule kans nicht sehn,
Man ist den Bißten Brod bey vielen sauren Schweisse,
Und spühet Verhinderung auf die und jene Weise.
Doch stellet sich gewiß zulezt der Lohn noch ein.
Man findet weißes Brod und Braten in der Tasche,
Nops springt um uns herum, und in die frische Flasche
Füllt man an Wafers statt den reinen hellen Wein.
Wer weiß wie bald es sich vor Dich auch also füget?
Renbarge, lebe wohl, gesund, beglückt, vergnüget!

*Ab! uocis AFRAM suppuduit suae,
Ne raucus ipsis anser oloribus
Certaret argutis, uerentem,
Seque suo pede metientem.*

*At uota pro TE non minus abdita
Persoluit imis in penetralibus,
Gratesque IOVAE, ne canentem
Luderet atra Michal cauillis.*

*Et nunc sub anni principium, bonis
Interminatis TE ut cumulet DEVS,
Ut par TVVM, supplex precatur,
Sit senium senio MOYSIS!*

Tam lubens autem uacabat litteris, potissimum ad sanguine, et amicitia, sibi coniunctos, perscribendis, ut, earum ucriptionem oblectamentorum eius primarium, uel potius unicum, uocare, uix dubitem. Iurium quidem sui muneris negligens tam parum erat, ut potius eorum asserendorum curam sibi demandatam putaret, sed, ut illud eo, qui minime omnium offenderet, modo fieret, operam dabat. Quam saepe uidimus eum fortuna secunda ita usum, ut eius uicissitudinis simul recordaretur, sic contra aduersa, ut illud HORATIANNVM recoleret:

*Non, si male nunc, et olim
Sic erit (r)!*

Non poterant non in suo uitae genere illi interdum ea obtingere, quibus animus eius solito uehementius concitabatur. Sed uix unquam eum una hora diutius uidimus perturbatum. Adeo motuum animi aestus temperare callebat. Quod quidem de opera, in coërcendis ab eo posita affectibus, tanto magis testatur, quanto infrequentius idem
in

(r) *L. II. Ode X. u. 17, sequ.*

in aliis eiusdem indolis hominibus deprehenditur. Ab omni lucri cupidine tam erat alienus, ut eius adeo suspicionem hominis de schola auctoritati maxime inimicam putaret, et hinc existimaret satius, praemiis, quam gloria, industriae destitui. Ceterum uersabatur cum patronis reuerenter, cum amicis amice, cum discipulis se, illisque, digne, cum bonis bene, cum omnibus humaniter, ut, si non semper eorum uotis, suo certe officio, satisfaceret. Habebat uultum animi indicem, non supercilium censorium, non frontem minis caperatam, sed, quoties cum aliquo suorum, aut amicorum, aut discipulorum, coram agebat, iure suo poterat CICERONIS ad ANTONIVM uerbis (s) uti: *Non ex oratione solum, sed etiam ex uultu, et oculis, et fronte, meum erga te amorem perspicere potes.* Effigiem PATRIS in aes incidi, curabat pro sua in PARENTEM beneuolentia clarissimus uir, M. IOANNES GOTTLIEB BIDERMANNS, ut eam ACTIS suis SCHOLASTICIS insereret, quum cita mors eum tolleret, cui uiuo, si licuisset, hoc amicitiae documentum destinatum erat, quod quam honorificentissimum reddere studuit summe uenerabilis praesul, D. CHRISTIANVS FRIDERICVS WILLSCHIVS, cuius senium, domumque, fortunet iustissimus ille uirtutis praemiorum diribitor! subscripto sequenti fauoris sui testimonio:

Ingenium, probitas, methodus, doctrina, fidesque,

Vno in GRABNERO consociata nitent.

Valitudine admodum tenui inde a iuuentute usus est PARENS CARISSIMVS, et iam supra morbos quosdam grauiiores memorauit, quibus in prima aetate, et in Academia, fere confectus est. Quum FREIBERGAE doceret, malo illo, eruditus paene omnibus communi, ita affectus est, ut recuperandae sanitatis exigua spes superesset. Haec tamen thermarum CAROLINARVM usu tandem reuocata est. At ipsa eius ualitudo sub annum demum quadragesimum ita firmari coepit, ut deinceps multo rectius ualeret. Hoc autem mo-

(s) *Ad ATTICVM L. XIII. Epist. XIII.*

modo sui corporis rationi consulebar, ut cibo saepe nullo, semper autem ad concoquendum facillimo, potu salubriori, et uelut demenso, uino rarius, et parce, uteretur, stans ad pulpitem et legeret, et scriberet, post prandium aut deambulare, aut quartam horae partem dormiret, lucubrationibus, quantum posset, abstineret, somnoque, quae DEI gratia erat, plerumque imperturbato, et quieto, refectus summo mane ad labores rediret. Sed aliquot annos ante grauisimo lapsu malum illud contraxit, quod certe sociam suae mortis causam aliquando fore, proh dolor! uere augurabatur.

Scilicet apparabantur nuptiae secundae natu filiae, post paucos dies celebrandae, quum PATER CARISSIMVS subito inciperet aegrotare ex dolore pulmonum. Post aliquot dies febrilis impetus inualescebat, dolorique in pulmonibus aucto alius accedebat dolor in imi uentris latere, doloribus russis asperrima, quam exspuitio sanguinis, et tabi, summa uirium defectio, et anhelitus sonantior, sequebantur, signa inflammationis pulmonum, morbi, eo minus sanandi, quo infirmius tanto repugnabant malo prouectior PARENTIS aetas, et laesa lapsu uiscera. Cognito igitur isto uitae periculo, promptissimum, paratissimumque, ad decedendum ex hac uita animum PATER significabat, id unicum precatus DEVM, *ut etiam ultima passuro ita succurreret, ne moribundus desineret esse suis exemplo!* Colloquebatur, quantum per uim morbi licebat, cum suis quam amantissime. DEVM aduocabat testem studii sui, ipsi reuerentia, atque fiducia, placendi, auxiliumque eius in rebus dubiis, et grauibus, sibi piis precibus conciliandi, rerumque omnium euentus eius soli arbitrio permittendi, et DIVINAE gloriae suam, publicoque commodo priuatum, postponendi. Venerabatur singularem DEI prouidentiam, qua per totam uitam, et in primis in munerum, praeter expectationem demandatorum, administratione, ita usus esset, ut nec optato successu, nec gratia PROCERVM, nec dignitate, fideique praemiis, caruerit. Asseuerabat, se DEI reuerentiam, fiduciamque, in eius misericordia positam, nunquam depositurum, sed moribundum quoque confisurum, esse, sibi, diuini illius reconciliatoris meriti, et deprecationis,

nis, caussa, ad beatissimas illas sedes aditum non denegatum iri, quamuis se labe omni minime absolueret. Vale dicebat dilectissimae coniugi, multis uerbis eius fidem, amorem, ultimamque in morbo curam, praedicando, ei spem diuinae consolationis, ac prouidentiae, certissimam faciendo, annulumque pronubum, digito detractum, reddendo. Liberis perpetuum usum gratiae DEI PATRIS, solatii SPIRITVS DIVINI, totiusque meriti CHRISTI, apprecabatur, eos, ut se reuerentes, amantesque, DEI nunquam non exhiberent, monebat, liberos matri, matrem liberis, quam grauissime commendabat, omnesque certos esse iubebat, ne numulum quidem, iniquo modo partum, hereditate ad suos rediturum, quin, se, ad ultimum usque spiritum, suis, et in hac, et in uentura, uita uere profutura, a DEO expeituum esse, confirmabat, et denique addebat: *Nolite, o mei, me extinctum dolere, sed id potius date parenti, in cuius sepulcro multum doloris, ac miseriae, conditur, ut, quietis, qua mortuus potiar, memores, concinatis: Laudate nunc omnes DEVM animo, ore, manibusque sublatris!* Ceteroqui uiderunt eum sui quam saepissime sublatris manibus, sed tacite, precibus DEVM uenerari. Quum tunc praesens filius per totam noctem ad lectum eius uigilasset, aegrotantemque subleuasset, eum pii filii officio rite functum esse, testatus est, hac adiecta promissione: *Nec te, egentem ope, DEVS deseret, quum, ope tua indigenti patri eam lubenter, fideliterque, attuleris.* Ultimo uitae suae die absentem liberos missis nunciis conuocari, patiebatur, quique adueniebant, hos quam benignissime excipiebat. Quum eodem die litteris certior fieret, a PROCERIBVS filium natu minimum DIACONVM FRAVENSTEINENSIVM designatum esse, et ex eo quaereretur: An non de hoc nuncio gauderet? respondebat: *Se iam ita se habere, ut amplius nulla humana re ullo modo afficeretur.* Si quid solatii ergo a sacerdotibus, aut ab aliis, proponebatur, ei annuebat, eiusque tam certum se esse, confitebatur, ut illud esset morte sua confirmaturus. Ipse dicitabat ea uerba, quibus inter sacra publica sui memoriam precantibus commendari, cupiebat. Amicos accedentes ualere iubebat quam humanissime. Medicina urebatur dicto tempore, ac modo, tum quoque, quum, mortem instare, nullus du-

bi

bitaret, ut, quae uerba eius erant, *recti conscientiae consuleret*, et tantum ultimis aliquot uitae horis ita iudicabat: *Tardant modo medicamina, nil proficientia, mortem*. Ut commodius decumberet, corpori eius, quibus constrictum erat, lintea demebantur, eiusque uox haec erat: *Soluite uincla!* Ultima uice e lecto suo deportatus praenunciabat, *ea opera amplius opus non fore*. Tandem appropinquabat ultimum uitae momentum. Scilicet anhelare incipiebat multo sonantius, et, quum, quae sibi euenirent, sentiret, loqui autem non ualeret, singulis, qui lecto eius adstabant, manum, ueluti in discessus signum, porrigebat. Quo facto, complicatis manibus, compressisque oculis, iterata nutatione capitis, inter preces, et lacrimas, suorum, spiritum reddebat DEO placide, *XVII Calendas Maias, MDCCCL*, sub horam secundam matutinam, eodem die, quo ante triginta sex annos primo coniugis puerperio familiae suae uiderat primordia, septimoque ante illum die, qui nuptiis secundae filiae ab ipso destinatus erat, natus *annos LXIII, menses V, dies XII*.

Perscripserat iam dudum **DESIDERATISSIMVS PAREN** S rationem, qua funus curari suum, cupiebat. Hanc igitur eius sequebantur liberi. Efferebatur ergo, comitantibus collegis, et discipulis, quondam suis, sub uesperam *XIII Calendas Maias*, et in templo **AFRANO**, haud ita procul ab altari, in eo sepulcro honeste condebatur, in quo etiam seruantur ossa **M. IVSTI GODOFREDI RABENERI**, olim itidem rectoris **AFRANEI** illustris, atque materni uiduatae coniugis, quod heredes eius chalcea tabula, et inscriptione (t), signandum curauere.

F 2

Quod

- (t) Verba huic tabulae insculpta haec sunt: Hier ruhet, nach fast 39jähriger Schul-Arbeit, sanfft und seelig Herr M. Theophilus **Grabener**, welcher dem 3. Nou. 1685 zu Zschoppach geboren, 1711 Collega Tertius an dem Freybergischen Gymnasio, 1717 Collega Tertius, und 1735 Rector, bey hiesiger Land-Schule, 1712 ein glücklicher Ehe-Mann seiner iezo betrübten Frau Witbe, Frauen **Annen Dorotheen**, geböhrener **Böhmerin**, und ein vergnügter Vater und Groß-Vater von 8 Kindern und 8 Enckeln, den 15 April 1750 aber denen **Seinigen** durch eine Brust-Kranckheit entrißen, und darauff am **Sonntage Iubilate** hier bey-gesezet, worden.

Quod PARENS CARISSIMVS in commentatione, qua filio natu maximo matrimonii auspicia gratulatus est, demonstratum iuit, *probum doctorem scholasticum facile euadere posse probum maritum*, id sane suo ipsius exemplo quam luculentissime confirmauit. Iniit nimirum *VI Idus Nouembres*, ∞ 1000XII, quum adhuc FREIBERGAE uersaretur, connubium cum pudica uirgine, uenerabilium parentum dilectissima, unicaque, filia, ANNA DOROTHEA. Susceperat eam optimi exempli sacerdos, FREIBERGAE ad aedem IACOBI Diaconus, ADAM BOEHMER, ex coniuge lectissima, ANNA DOROTHEA, filia doctissimi uiri, M. IUSTI GODOFREDI RABENERI, qui rector illustris AFRANEI MISENENSIS ∞ 1000LXXXVIII obiit. Haec carissima marita, quae eodem die, sed non eodem anno, quo DESIDERATISSIMVS PARENS, nata est, ei quatuor filios, totidemque filias, peperit, scilicet

M. CHRISTIANVM GODOFREDVM, qui, quum anno ∞ 1000XXXVIII Conrector FRANCISCANEI MISENENSIS creatus esset, ab anno ∞ 1000XXXII scholam nouae urbis ad DRESDAM rexit, cui ∞ 1000XXXIII CHRISTIANA FRIDERICA, nata KOERNE-RIA, nupsit,

GOTTLIEB CHRISTIANVM, qui, legum peritus, iussu REGIO ius dicit in uico, ad fiscum PRINCIPIS pertinente, ZADEL, prope MISENAM, cognitoris causarum, quae agri MISENENSIS praefecturae attributae sunt, uices sustinuit, et iudicibus eorum, qui uasis Murrhinis fingendis, et ornandis, MISENAE operam nauant, fidem suam in iuris dictione obstrinxit,

M.

M. IVSTVM CHRISTIANVM, qui, quum Franckenbergae seniore Archi-Diaconum ab anno ∞ 1000XXXXVII subleuasset, paucis ante PARENTIS obitum horis designatus est Diaconus FRAVENSTEINENSIVM,

CHRISTIANVM FRIDERICVM, qui, uix mensem natus, obiit,

ANNAM DOROTHEAM, quae ∞ 1000XXXXIII M. SIGISMVNDI FRITSCHIO, MITWEIDENSIVM Archi-Diacono, nupsit,

EVPHROSYNAM DOROTHEAM cuius nuptiae cum M. GOTTHELFF EHRENFRIED BECKERO, Rectore scholae WVRCENSIS, instabant, quum CARISSIMVS PATER obiret,

CHRISTIANAM DOROTHEAM, quae matrem uiduatam solatur, et

DOROTHEAM SOPHIAM, quae septennis mortua est.

Ex maximo natu filio, maximaque natu filia, uidit DVLCISSIMVS PARENS *tres nepotes, et quinque neptes*, quarum una prior ipso decessit. Quam prudens autem, mitisque, fuerit maritus, summus uiduatae coniugis luctus indicat, quam prouidus, amantissimusque suorum, pater, ita educatorum liberorum sors, ut omnes filios muneribus ornatos, duas filias desponsatas, omnium autem mores curae, in ipsorum educatione positae, seueritatisque paternae, prudenti amo-

re temperatae, testes, atque indices, uiderit. Quorum ergo lacrimis, ereptum PARENTEM lugentibus, eo minus aliquis irascetur, quo plures sunt, qui mutuum horum parentum, et liberorum, amorem non ubiuis obuium iudicarunt.

Qui labores eorum nouit concatenatos, qui in scholis illustribus docent, DESIDERATISSIMUM PARENTEM operosis uoluminibus sibi non peperisse nomen, non mirabitur. Innotuit tamen orbi erudito nonnullis ingenii sui monumentis. Sunt autem stanno exscripti sequentes

LIBRI.

M. Christoph Weissenborns Einleitung zur lateinischen und teutschen Rede- und Dicht-Kunst. Dresden und Leipzig, 1731. Praemisit tum PATER huic libello praefationem de argumento et fine eiusdem, huncque defendit paullo post ab iniquo censoris cuiusdam litterarii iudicio. Anno ∞ 1000XXXXII, eundem librum, aliquot praeceptis auctum, paullulumque immutatum, ibidem iterum prodire, curauit.

IOANNIS BARCLAI Icon animorum, uirorum clarissimorum, AVGVSTI BVCHNERI, et CHRISTIANI IVNCKERI, notis illustratum, recensuit ex manu scriptis, et suis passim animaduersionibus, nouo item indice uerborum, rerumque, auxit THEOPHILVS GRABENERVS. Dresdae et Lipsiae, ∞ 1000XXXXIII.

VITAE.

Vita CHRISTIANI EHRENFRIED, LEHMANNI, Doctoris Medici, et Saxonicarum, quae foederatorum stipendiis in Belgio militant, copiarum Archiatri, exposita a M. THEOPHILO GRABENERO, ∞ 1000XXII.

Eadem uita, etiam uersibus uernaculis enarrata, sub hoc titulo prodit:

Here

Herr **Christian Ehrenfried Lehmanns**, weyland Medicinae Doctoris, und bey denen Sächsischen in denen Niederlanden stehenden Trouppen Stabs-Medici Lebens-Lauff, verfertigt von **M. THEOPHILO Grabenern**.

Vita **DAVIDIS THEODOSII LEHMANNI**, Poëseos Professoris publici ordinarii in Academia Vitembergensi, auctore **M. THEOPHILO GRABENERO**, 0010 CCXV.
Nec minus haec uita, in uersus Germanicos redacta, a **PARENTE** ita inscripta est:

Herrn **David THEODOSII Lehmanns**, weyland Poëseos Professoris Publici Ordinarii auf der Universität zu Wittenberg, Lebens-Lauff, verfertigt von **M. THEOPHILO Grabenern**.

Herrn **D. Christian Lehmanns**, weyland Pastoris Primarii, und Superintendentis in Freyberg, Göttliche Führungen, deren Er von Anfange Seines Lebens, bis zu Seinem im hohen Alter erfolgten Ende, gar sonderlich genossen, und theils von Ihm selbst sind aufgezeichnet, theils sonst bey vertrauten Umgange mit Demselben angemerket worden, zusammengetragen von **M. THEOPHILO Grabenern**, Dresden, 1725.

Herrn **Adam Böhmers**, wehloerdienten Diaconi an der Churfürstl. Lehn- Kirche S. Iacobi zu Freyberg, und des dafigen geistlichen Ministerii Senioris, Lebens-Lauff meist aus Seinen eigenhändigen Nachrichten verfaßt. Dresden, 1726.

Die gute Hand Gottes über Herrn **M. Paul Christian Silschern**, der heiligen Schrift Baccalaureum und Pastorem zu Alt-Dresden, im Leben, Leiden und Sterben zu öffentlicher Betrachtung ausgestellt von **M. THEOPHILO Grabenern**, Dresden, 1731.

DISPUTATIONES

habitae

In Academia Vitembergensi.

De plactu Hadadrimmon ad ZACHAR. XII, II. ∞ 10CCVIII.
Praeside IOANNE CHRISTOPHORO WICH-
MANNSHAUSENIO.

Duae de sacris IVDAEORVM peregrino in hortis ritu factis,
∞ 10CCX.

De excommunicatione per insomnia, ∞ 10CCX.

In Afraneo Illustri.

De תורת ישראל, seu Symbolo ISRAELITARVM, trans
IORDANEM incolentium, ad IOS. XXII, 22 - 29,
∞ 10CCXXXVII.

De furto LACEDAEMONIORVM non furto, ∞ 10CCXXXVIII.

De illustrioribus quibusdam animi uitaeque notis, in CAIO IV-
LIO CAESARE deprehensis, ∞ 10CCXXXVIII.

NERO CLAVDIVS CAESAR ab adolescentia uitiose institu-
tus, ∞ 10CCXXXVIII.

Notatio indolis morumque OCTAVII CAESARIS AVGV-
STI, ∞ 10CCXXX.

Falsa artis Physiognomonicae principia, ∞ 10CCXXX.

De M. ATTILII REGVLI ad POENOS reditu, ∞ 10CCXXXI.

Vindiciae WEISSENBVRGENSIS coenobii secundum ue-
ram originem, et fortunam, datae, ∞ 10CCXXXI.

CICERO recte ac perperam philosophatus, ∞ 10CCXXXII.

De Numo DIONIS, ∞ 10CCXXXIII.

Potestatem milites cogendi, qua usi ROMANI sunt, reste PO-
LYBIO L. VI. Cap. XVIII, et XVIII, et LIVIO L.
XXII, Cap. XXXVIII, iustam fuisse, ∞ 10CCXXXIII.

De

De ueste scholastica nostratium praeter meritum Pedanismi accusata, ∞ 15CCXXXVII.

Carmen elegiacum, inuitans ad uota pro felici connubio AVGVSTISSIMAE SICVLORVM REGINAE, MARIAE AMALIAE, REGIAE PRINCIPIS POLONICAE, DVCISQVE SAXONICAE, facienda, ∞ 15CCXXXVIII.

De praenominis WOLF uera origine, ac significatione, ∞ 15CCXXXVIII.

De uerborum honore, quo publicos sacrarum rerum curatores prisca aetas est prosecuta, ∞ 15CCXXXVIII.

De Theologia, quam DAGOBERTVS, FRANCORVM REX, in suo proprio construxisse dicitur in GESTIS TREVIRORVM, Cap. XXXVII, ∞ 15CCXXXX.

De ANSCHARIIS, duobus sacrorum apud septemtrionales populos instauratoribus, ∞ 15CCXXXI.

De MEDIOLANO, IMPERII ROMANI CAMERA, ad illustrandum locum IOANNIS TRITHEMII in *Chronico HIRSAVGIENSI*, Tomo II. p. 302, ∞ 15CCXXXII.

Expositio rationis, qua illustris schola MISENENSIS sacrum saeculare secundum per triduum celebrabit, ∞ 15CCXXXIII.

De arbitriis funeris ad interpretanda TVLLII uerba, *Orat. pro domo ad Pontif.* Cap. XXXVII, *Orat. in PISONEM*, Cap. VIII, et *Orat. post reditum in senatu*, Cap. VII, ∞ 15CCXXXIII.

De placendi studio, quod *ὁ ἀρετῆς ἐπιθυμία* GRAECI uocant, ∞ 15CCXXXIII.

Ad *Glossarium Germanicum* IOANNIS GEORGII WACHERI animaduersa, ∞ 15CCXXXVI.

De sodalitate equestri Asinaria, in ludis equestribus ueterum GERMANORVM frequenti, ∞ 15CCXXXVI.

De communibus stirpium aliquot per EVROPAM maxime illustrium matribus, ∞ 15CCXXXVII.

Vindiciae antiquae uocis Teutonicae GAV, ∞ 15CCXXXVIII.

De

De formula ordinis pugnae forensis in foro BVRGGRAFIO-
RVM NORIMBERGENSIUM olim usitata, quam
Clar. CAROLVS FERDINANDVS IVNGIVS,
Miscell. Tom. I. recensuit, ∞ 1000XXXXVIII.

Si uisum fuisset PATRI CARISSIMO, negotio facili potuis-
set orationum elaboratorum, LATINORVM carminum, non con-
temnendorum, et laudationum funebrium, aliquot uolumina edere.
Verum enim uero innumeris aliis, quae grauiora existimabat, negotiis
distractus, ad eiusmodi consilium animum nunquam appulit. Sed
uixit,

et, quem dederat cursum fortuna, peregit (u).

Persecuti sumus eius uestigia, et eum semper eundem EVOCA-
TVM DEI et AVGVSTI deprehendimus. DEVS enim euocauit
eum in hunc terrarum orbem, SCHEIBENBERGA PORTAM,
PORTA VITEMBERGAM, VITEMBERGA FREIBERGAM, FREI-
BERGA MISENAM, ex altero honoris gradu ad alterum, ex al-
tero commodo ad alterum, ex periculis ad salutem, et quis non per-
spicit, quantum ex his euocationum generibus AVGVSTISSIMIS
AVGVSTIS, SPLENDIDISSIMISque eorum CONSILIA-
RIIS, tribuendum sit? Quorum quidem omnium quum nunquam
meminerit PARENS DESIDERATISSIMVS, quin DEO, quas
poterat, reuerentissimas gratias persolueret, REGIQVE, et PRO-
CERIBVS, bene precaretur, nos etiam, in quos harum euocatio-
num emolumenta non minus redundauerunt, DIVINAM PROVI-
DENTIAM gratissima mente ueneramur, REGI autem AVGV-
STISSIMO, OPTIMATIBVSQVE SPLENDIDISSIMIS,
tantae gratiae, tantorumque beneficiorum, semper memorem ani-
mum his piis uotis significamus, ut DEVM ad suam tuendam, con-
firmendam, augendamque, salutem nunquam euocent precibus irritis,
diuque exoptatissima felicitate gaudentes, euocationum suarum, saluti
patriae intentarum, successu, ac praemiis, perfruantur! Obigit autem
G 2 PA.

(u) Sic VIRGILIUS *Aeneid. L. IIII. u 653.*

PK 26 4038

LII

PARENTI CARISSIMO etiam ultima, beatissimaque omnium, euocatio. Nam moriens quoque EVOCATVS A DEO dicendus fuit, si cum TVLLIO (x) a DEO euocatus ille sit existimandus, qui iniussu hinc non demigrat, sed cui causam iustam DEVS ipse dat, ut laetus ex his tenebris in lucem illam excedat, nec tamen illa vincla carceris rumpat, haec autem felicitas istis modo contingat, qui se integros, castosque, seruant, et in corporibus uitam deorum imitantur. Est enim omnino res plena solatii, certum esse de DIVINA morientium euocatione. Huius autem certi, certi quoque sumus sedis, ad quam emissus PII PARENTIS animus euolauerit, quumque, eum ibidem sui quoque in nos amoris praemio iam perfrui, confidamus, abstinemus uotis interpestiuis. In id uero cunctis uiribus enitemur, ut etiam nos moribundi, diuinae euocationis certi, euocanti laeti occinamus:

Ibimus, ibimus,

Quorsum ILLE praecessit, supremum

Carpere iter comites parati. (y)!

(x) *Tusculan. Quaest. L. I. Cap. XXX.*

(y) *HORATIVVS L. II. Ode XVII, u. 10, sequ.*

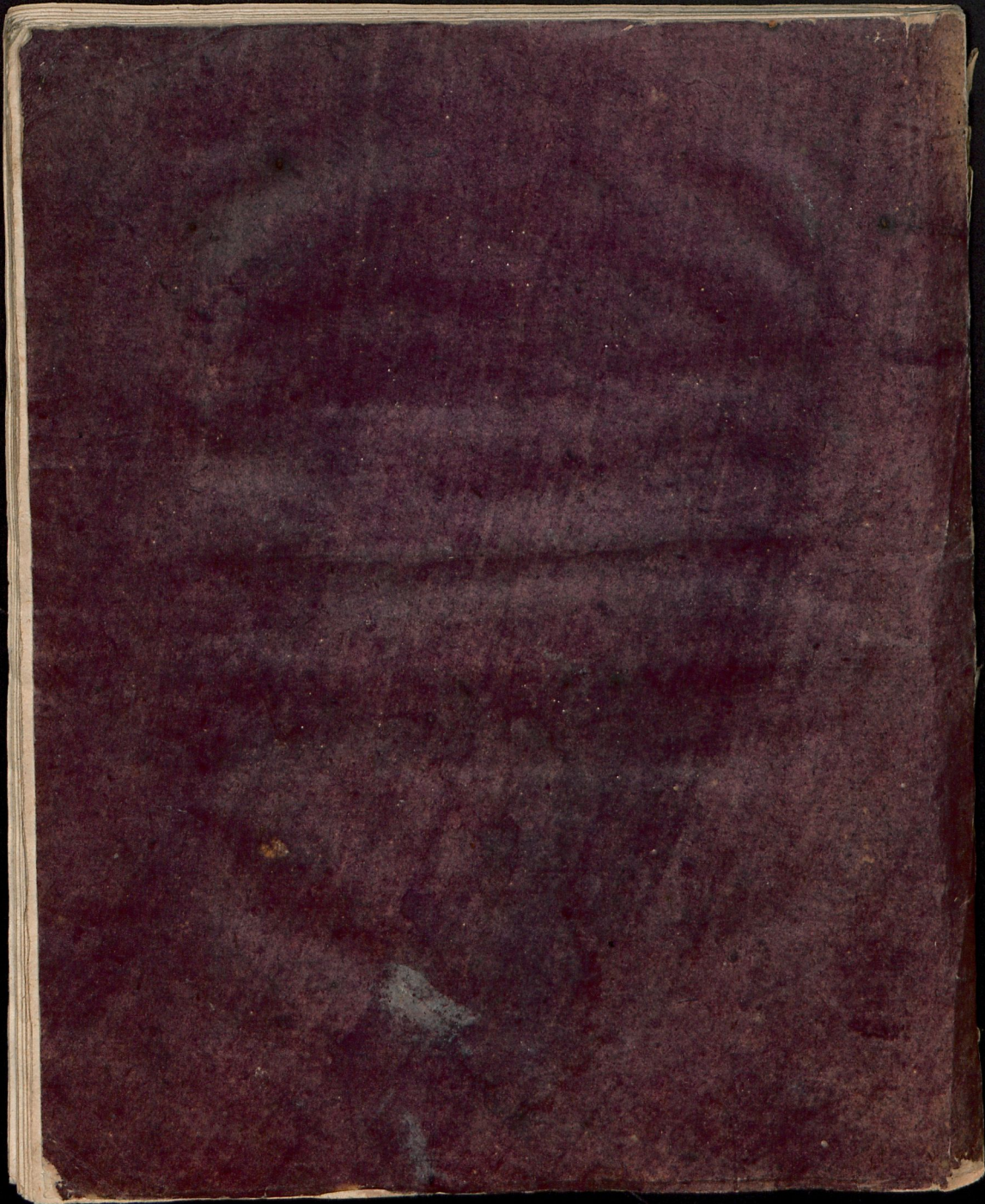
ULB Halle
004 917 626

3

W.C.

EVOCATIONVM DIVINARVM
IN VITA
DESIDERATISSIMI PARENTIS
DOMINI
M. THEOPHILI GRABENERI
RECTORIS QVONDAM ILLVSTRIS AFRANEI

NOTATIO
DEO PARENTI POSTERIS
A FILIIS FILIABVSQVE
PATREM
COMMVNI AFFECTV LVGENTIBVS
DEBITA ET DICATA
LITTERISQVE CONSIGNATA

A
M. CHRISTIANO GODOFREDO GRABENERO

RECTORE SCHOLAE NOVAE VRBIS AD DRES DAM.

